

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Łodzi

LLO – 4101-011-03/2014

P/14/107

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Łodzi

ul. Kilińskiego 210, 90-980 Łódź

T +48 42 239 32 00, F +48 42 239 32 90

llo@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/14/107 – Działania ośrodków pomocy społecznej w zakresie rozpoznawania i monitorowania sytuacji społecznej.
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Łodzi
Kontroler/Kontrolerzy	1. Piotr Rydygier, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 90031 z dnia 24.06.2014 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
Jednostka kontrolowana	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sieradzu, kod pocztowy 98-200, Sieradz, ul. Polna 5, Regon 005260237.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Krzysztof Bejmert, Dyrektor. (dowód: akta kontroli str. 515)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie mimo stwierdzonych nieprawidłowości¹ działalność kontrolowanej jednostki w zakresie rozpoznawania i monitorowania sytuacji społecznej w latach 2012-2014 (do 30 czerwca).

Uzasadnienie oceny ogólnej

Rzetelnie rozpoznano i zdiagnozowano problemy społeczne na terenie Sieradza, co zostało przedstawione w *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Sieradza na lata 2014-2020*, uwzględniającej *Ocenę zasobów pomocy społecznej* i *Diagnozę lokalnych zagrożeń społecznych*. Strategia ta zawierała wszystkie elementy, o których mowa w art. 16b ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej². Natomiast poprzednio obowiązującej *Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Sieradza na lata 2006-2013*, nie zaktualizowano w celu dostosowania do wymogów art. 16b ust. 2 pkt 2 oraz pkt 3 lit. c i lit. d ustawy, które to przepisy weszły w życie 3 maja 2011 r.

Z powodu ograniczonych środków finansowych oraz dużego nasilenia obowiązków w bieżącej działalności MOPS-u nie przeprowadzono, na potrzeby opracowania obu ww. strategii, badań środowisk zagrożonych, których efektem mogłoby być ujawnienie konkretnych osób wymagających objęcia pomocą społeczną.

Budowie systemu diagnozowania i monitorowania problemu przemocy w rodzinie służy także działalność Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, którego obsługę organizacyjno-techniczną prowadzi MOPS, a jego pracownicy są członkami Zespołu oraz realizacja programów i projektów pomocowych przeciw wykluczeniom społecznym.

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie

² Dz.U. z 2013 r., poz. 182, ze zm. (dalej: „ustawa”)

Jako dobrą praktykę, zdaniem NIK, wskazać należy m.in. przyjęte zasady współpracy z innymi podmiotami, szczególnie z Policją, w zakresie monitorowania sytuacji bezdomnych w okresie jesienno-zimowym i udzielania im schronienia, organizowanie imprez o charakterze informacyjno-promocyjnym, współpracę z wolontariuszami, zatrudnianie psychologów i prawników prowadzących poradnictwo, zorganizowanie w strukturze MOPS-u Miejskiego Ośrodka Interwencji Kryzysowej (dalej „MOIK”), promowanie form pomocy społecznej w lokalnych mediach, zawarcie porozumień ze szkołami podstawowymi i gimnazjami ws. zapewnienia dzieciom posiłków. Zapewniono świadczenie kompleksowych usług opiekuńczych przez organizację pozarządową niepełnosprawnym klientom pomocy społecznej.

Na dobrą współpracę z innymi podmiotami w zakresie identyfikowania osób potrzebujących pomocy, wskazuje przyznanie świadczeń z urzędu - na podstawie art. 102 ust. 2 ustawy - 3 osobom z inicjatywy własnej pracownika MOPS-u i 53 osobom w wyniku wskazania przez współpracujące z MOPS podmioty, przy ogólnej liczbie 3.927 osób, którym przyznano świadczenia.

MOPS nie prowadzi mieszkania chronionego, co jest zadaniem własnym gminy o charakterze obowiązkowym (art. 17 ust. 1 pkt 12 ustawy); posiada jednak możliwość zapewnienia sybstitutywnych form pomocy, jak mieszkanie interwencyjne prowadzone przez MOPS bądź mieszkanie chronione Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Sieradzu (dalej: „PCPR”), dysponuje też ofertą Domu Dziennego Pobytu, Jadłodajni oraz pomocą usługową świadczoną w miejscu zamieszkania osoby wymagającej wsparcia. MOPS przygotowany jest do udzielenia pozostałych obowiązkowych form pomocy określonych art. 17 ust. 1 ustawy.

W odniesieniu do fakultatywnego zadania gminy - pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie, MOPS nie podjął kroków w celu określenia - zgodnie z przepisem art. 43 ust. 10 cyt. ustawy - zasad udzielania takiej pomocy. Brak takich zasad skutkuje niemożliwością udzielenia takiego rodzaju pomocy w przypadku wystąpienia zapotrzebowania.

Niektóre formy pomocy społecznej nie były udzielane gdyż nie wystąpiło na nie zapotrzebowanie. W ocenie NIK mogło się do tego przyczynić zaniechanie przez MOPS obowiązku upowszechniania pełnej i rzetelnej informacji w tym zakresie na stronie BIP i własnej internetowej stronie informacyjnej (ostatnia aktualizacja w 2010 r.), co stanowiło naruszenie przepisu art. 6 ust. 1 pkt 2 lit. c i pkt 3 lit. d, w związku z art. 8 ust. 3, ustawy z dnia 6 września 2006 r. o *dostępności informacji publicznej*³. Zamieszczone informacje były niepełne i nieaktualne.

MOPS zatrudniał pracowników socjalnych w liczbie i z wykształceniem spełniającymi wymogi ustawy. Określone w regulaminie organizacyjnym podstawowe zakresy obowiązków pracowników socjalnych oraz ich indywidualne zakresy czynności obejmowały zadania w zakresie rozpoznania i monitorowania sytuacji społecznej a pracownicy je realizowali.

Badanie prawidłowości przeprowadzania 15 rodzinnych wywiadów środowiskowych wykazało, że zostały przeprowadzone terminowo, w 13 przypadkach zawierały wszystkie wymagane informacje o sytuacji klienta, we wszystkich opracowany był plan pomocy, w przypadkach ubiegania się o pomoc po raz kolejny sporządzano aktualizację wywiadu. Nieprawidłowości w tym zakresie dotyczyły niedokumentowania w dwóch sprawach sytuacji majątkowej klienta, obowiązek ustalenia której określa art. 107 ust. 1 ustawy. Badanie ankietowe 20 beneficjentów pomocy społecznej wskazuje na możliwość wystąpienia uchybień w pracy niektórych pracowników socjalnych, takich jak: niepoświęcenie beneficjentom

³ Dz.U. z 2014 r., poz. 782 (dalej: „ustawa o dostępie do informacji publicznej”)

wystarczającej ilości czasu; nieprzedstawienie możliwych form pomocy społecznej; niepoinformowanie o możliwości uczestnictwa w realizowanych programach. MOPS nie zawarł z PUP porozumienia, o którym mowa w art. 50 ust. 3 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy⁴, kompleksowo regulującego współpracę w celu realizacji zadań, o których mowa w art. 50 ust. 2 pkt 2⁵; zawarte z PUP porozumienie w ramach realizacji Projektu „Uwierz w siebie – (...)” dotyczy tylko kontraktów socjalnych.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Działania podejmowane przez MOPS w celu rozpoznania sytuacji społecznej oraz określenia populacji osób kwalifikujących się do udzielenia im wsparcia ze strony MOPS-u.

1.1.

Opis stanu faktycznego

Okazane dokumenty i wyjaśnienia Dyrektora MOPS świadczą, że podjęte zostały działania zmierzające do zbudowania systemu monitorowania i diagnozowania oraz identyfikacji poszczególnych problemów społecznych w środowisku Miasta Sieradza. Opracowana została *Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych - Sieradz 2013* oraz *Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Sieradza na lata 2014-2020* (dalej: „Strategia na lata 2014-2020”) - poprzednio realizowana była *Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Sieradz na lata 2006-2013* (dalej: „Strategia na lata 2006-2013”). Koordynację ww. strategii powierzono MOPS-owi, zgodnie z art. 110 ust. 4 ustawy; wskazano podmioty realizujące i współdziałające w ich realizacji. Strategie stanowiły materiał wyjściowy do podejmowania działań w kierunku zbudowania systemu identyfikacji, diagnozowania i monitorowania problemów społecznych. Działania MOPS na rzecz zbudowania tego systemu dotyczyły przede wszystkim problemów: przemocy w rodzinie, bezdomności i usług opiekuńczych.

Budowie systemu diagnozowania i monitorowania problemu przemocy w rodzinie służy powołanie, przez Prezydenta Miasta Sieradza, Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, którego zadaniem jest m.in. integrowanie i koordynowanie działań podmiotów i specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie; obsługę organizacyjno–techniczną prowadzi MOPS. Regulamin Organizacyjny Zespołu Interdyscyplinarnego określa między innymi zadania Zespołu i grup roboczych oraz wewnętrzne procedury dotyczące zwoływania posiedzeń, ustalania planu działania grup roboczych, monitoringu realizacji zadań grupy roboczej w stosunku do rodziny dotkniętej przemocą oraz powiadamiania przewodniczącego i członków rodziny o zakończeniu działań. Opracowano wewnętrzne wzory dokumentów do wykorzystania na każdym etapie realizacji zadania. Pan Dyrektor wyjaśnił, że wypracowany sposób przepływu informacji pomiędzy członkami zespołu, będącymi przedstawicielami różnych instytucji, sprawdzil się w bieżącej pracy.

Diagnozowanie i monitorowanie problemu bezdomności oparte jest o przekazywanie na bieżąco do MOPS-u informacji o miejscach pobytu bezdomnych

⁴ Dz.U. z 2013 r., poz. 674, ze zm. (dalej: „ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy”)

⁵ tj. dotyczących indywidualnych programów usamodzielnienia, lokalnych programów pomocy społecznej, indywidualnych programów zatrudnienia socjalnego.

przez patrole Policji i Straży Miejskiej, a przez pracowników SP ZOZ o przebywaniu bezdomnego na terenie szpitala. Również pracownicy MOPS patrolują wspólnie z Policją miejsca ewentualnego przebywania bezdomnych. W listopadzie 2012 r. i w grudniu 2013 r. na zorganizowanych przez MOPS spotkaniach z udziałem przedstawicieli m.in. Straży Miejskiej, Policji, SPZOZ, UM, ustalono zakres i sposób realizacji działań wspierających osoby bezdomne w okresie jesienno-zimowym.

MOPS współpracuje ze Schroniskiem dla Bezdomnych w Henrykowie, z Belchatowskim Centrum Pomocy Bliźniemu Monar-Markot w Belchatowie (dalej: „Monar-Markot”) i ze Schroniskiem w Feliksowie, z którymi na bieżąco ustala możliwości udzielenia schronienia osobom bezdomnym. Bezdomnym, z którymi nawiązano kontakt, przekazywane są informacje o podmiotach (adres telefon), w których mogą uzyskać pomoc i schronienie; informacje takie, w formie plakatów, wywieszane są również w budynkach MOPS i na dworcach. W okresach jesienno-zimowych nie wystąpiły na terenie Sieradza zdarzenia tragiczne w skutkach dla bezdomnych.

Miasto Sieradz powierzyło organizacji pozarządowej pn. *Stowarzyszenie Pomocy Rodzinie „Amicus” w Sieradzu* zadania w zakresie świadczenia kompleksowych usług opiekuńczych w domach niepełnosprawnych klientów pomocy społecznej. Pracownicy socjalni diagnozują środowiska i na podstawie przeprowadzanych wywiadów środowiskowych wskazują osoby, które wymagają pomocy innych osób, a są jej pozbawione. MOPS, który sprawuje nadzór nad realizacją umowy, przeprowadził dwie kontrole (w 2013 r. i 2014 r.) w zakresie prawidłowości realizacji usług opiekuńczych w domach klientów; nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena i analiza skuteczności systemu identyfikacji i monitorowania problemów w zakresie przemocy społecznej i bezdomności nie były przedmiotem audytu (MOPS nie zatrudnia audytora wewnętrznego) ani kontroli wewnętrznej. Dyrektor MPOS wyjaśnił, że proces monitorowania przemocy w rodzinie ma charakter systematyczny i trwa do czasu jej ustania i podjęcia decyzji o zakończeniu procedury „Niebieskiej Karty” na posiedzeniu grupy roboczej, a zjawisko bezdomności na terenie miasta Sieradza jest systematycznie monitorowane, szczególnie w okresie jesienno-zimowym, i podejmowane są niezwłocznie niezbędne działania oraz że bieżąca działalność kontrolowana jest przez kierowników odpowiedzialnych za poszczególne zadania.

W ramach realizowanego przez MOPS projektu pn. „Uwierzyć w siebie – pierwszy krok do przełamania bierności i zdobycia zatrudnienia” prowadzony jest, przez kadrę projektu, bieżący monitoring i ewaluacja działań realizowanych w projekcie. Na tej podstawie wyciągane są wnioski dot. skuteczności podejmowanych działań. Na zakończenie udziału w projekcie uczestnicy wypełniają ankiety dotyczące działań podjętych w projekcie oraz zmian, jakie zaszły w ich życiu prywatnym i zawodowym.

Do identyfikowania problemów społecznych stosowano następujące metody: wywiady środowiskowe, obserwacje, ankiety, zgłoszenia, wymiana informacji, penetracje terenu miasta, formularz „Niebieska Karta”, wniosek o przymusowe leczenie osoby uzależnionej od alkoholu, wywiad swobodny. Identyfikacji problemów dokonywano w oparciu o kryteria: obowiązujące przepisy, program „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”, fakt założenia „Niebieskiej Karty”, złożenie wniosku dot. objęcia leczeniem odwykowym, powtarzalność zdarzeń, nasilenie okoliczności, sytuacja kryzysowa.

W MOPS nie powierzono żadnej osobie funkcji koordynatora w gromadzeniu i przetwarzaniu uzyskanych informacji o osobach, rodzinach, bądź całych grupach społecznych i potrzebie udzielania im pomocy. Dyrektor MOPS wyjaśnił: „Nadzór nad gromadzeniem i przetwarzaniem informacji pełni dyrektor jednostki. Kierownicy

poszczególnych działów (równorzędnych komórek organizacyjnych) Ośrodka gromadzą i przetwarzają informacje o osobach, rodzinach i grupach społecznych, niezbędne (zgodnie z przepisami prawnymi) do udzielenia pomocy i wsparcia, zgodnie z kompetencjami i przypisanymi do realizacji w Regulaminie Organizacyjnym zadaniami. Poszczególne komórki organizacyjne MOPS współpracują między sobą i dokonują wymiany informacji w zakresie niezbędnym do prawidłowej realizacji zadań."

(dowód: akta kontroli, str. 192-201, 266-339)

W złożonym wyjaśnieniu, dotyczącym obecnych regulacji prawnych obejmujących pomoc społeczną, Dyrektor MOPS wyraził następującą opinię:

„Biorąc pod uwagę to, że pomoc społeczna nie może ograniczać się jedynie do zapisów ustawy, konieczne jest realizowanie jej w oparciu o ścisłą współpracę instytucji realizujących zadania związane z szeroko rozumianą pomocą społeczną. Ośrodki pomocy społecznej realizują swoje zadania w oparciu o szereg innych aktów prawnych. Tylko dzięki temu diagnozowanie problemów oraz oferta kierowana do środowisk wymagających wsparcia jest najskuteczniejsza. Poza ośrodkami pomocy społecznej wsparcia udzielają inne instytucje, różnych szczebli administracji (np. PCPR na szczeblu powiatu).

Trudno jednak będzie zintegrować działania różnych instytucji z uwagi właśnie na to, że część zadań leży w kompetencjach samorządu powiatowego, inne samorządu gminnego itp. Niełatwo w takiej sytuacji wyznaczyć koordynatora działań, który odpowiadałby za wykonywanie zadań przez jednostki różnego szczebla. Niezbędna byłaby w takiej sytuacji centralizacja zadań. Utrudnieniem będzie również sytuacja finansowa jednostek oraz ustalenie odpowiedzialności finansowej.

Efektywne diagnozowanie sytuacji społecznej bardziej skuteczne będzie wtedy, gdy zajmować się będą tym przygotowane do tego osoby lub instytucje, a wyniki ich pracy, łącznie ze wskazaniem obszarów wymagających interwencji, dostępne będą dla wszystkich instytucji zajmujących się pomocą społeczną bez względu na szczebel administracji. Ważne jest również, aby w miarę możliwości były to opracowania, które spełnią wymagania tych instytucji bez konieczności tworzenia ich z osobna np. programy gminne, powiatowe, wojewódzkie i krajowe. W przypadku braku takich możliwości koniecznym byłoby tworzenie ich w taki sposób, by były ze sobą spójne.

Działania podejmowane w Sieradzu w obszarze szeroko pojmowanej pomocy społecznej realizowane są w oparciu o istniejące akty prawne, przyjęte programy (...) „Diagnozę lokalnych zagrożeń społecznych (...)” oraz „Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych (...)”. Spośród programów wymienić należy:

- Program przeciwdziałania przemocy i ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2014 - 2017,
- Program przeciwdziałania narkomanii dla miasta Sieradza na lata 2014 – 2017,
- Miejski program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych,
- Program wspierania rodziny na lata dla miasta Sieradza 2014 – 2016,
- Miejski program zdrowia psychicznego na lata 2011 – 2015.

Dokumenty te wskazują zdiagnozowane problemy oraz sposoby ich rozwiązywania, a określenie wskaźników oraz osób odpowiedzialnych z pewnością będzie mobilizujące do monitorowania poszczególnych obszarów czy grup społecznych.

Koordinacja większości z tych zadań powierzona jest ośrodkom pomocy społecznej i to one odpowiadają za realizację oraz monitoring. Jednoosobowa koordynacja z pewnością ułatwiłaby monitoring realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej, jednak różnorodność zadań oraz brak centralizacji działań może stanowić poważny problem utrudniający realizację takich zamierzeń."

(dowód: akta kontroli, str. 266--276)

Ustalono
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

1.2.

Opis stanu
faktycznego

MOPS wykonuje, wg statutu, m.in. zadania własne gminy o charakterze obowiązkowym; do zadań tych, jak stanowi art. 17 ust. 1 pkt 2 ustawy, należy m.in. sporządzanie, zgodnie z art. 16a, oceny zasobów pomocy społecznej.

(dowód: akta kontroli, str. 90-94)

MOPS opracował oceny zasobów pomocy społecznej na rok 2012 i 2013, które przekazał, w terminach zgodnych z art. 16a ust. 4 ustawy, do UM, celem przedstawienia Radzie Miejskiej. Oceny te MOPS sporządził w formie określonej „Formularzem Oceny Zasobów Pomocy Społecznej”, zamieszczonym m.in. na stronie internetowej MPiPS.

Powyższe oceny zasobów opracowane zostały w oparciu o analizę sytuacji społecznej i demograficznej. Opracowując oceny MOPS korzystał ze zbiorów danych UM, własnych zbiorów danych, sprawozdań, bilansów potrzeb oraz sporządzanej przez pracowników socjalnych na koniec każdego roku diagnozy sytuacji społecznej dla poszczególnych rejonów opiekuńczych. Przy sporządzaniu oceny za 2013 r. wykorzystano również wyniki badań zawarte w „Diagnozie Lokalnych Zagrożeń Społecznych”, opracowanej w 2013 r. przez Studio Diagnozy i Profilaktyki z Krakowa.

Zasoby obejmowały wszystkie elementy, o która mowa w art. 16a ust. 2 ustawy. W ocenie na 2013 r. wykazano m.in., iż MOPS współpracował z jedną organizacją pozarządową, której zlecił usługi opiekuńcze również w roku 2011 i 2012, w ocenie na rok 2012 wszystkie pozycje dotyczące współpracy z organizacjami pozarządowymi zawierały natomiast „0”.

Dyrektor Krzysztof Bejmert wyjaśnił, że MOPS współpracuje z organizacją pozarządową Stowarzyszenie Pomocy Rodzinie „AMICUS” w Sieradzu w zakresie świadczenia kompleksowych usług opiekuńczych w domach niepełnosprawnych klientów pomocy społecznej. W ocenie zasobów na rok 2012 omyłkowo nie wykazano tej współpracy.

Oceny obejmowały zagadnienia określone art. 16a ust. 3 ustawy.

(dowód: akta kontroli, str. 98-191)

Ustalono
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

(dowód: akta kontroli, str. 131, 175, 190, 191)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Najwyższa Izba Kontroli zauważa, że w ocenie zasobów pomocy społecznej na 2012 r. nie wykazano współpracy z organizacjami pozarządowymi, mimo iż współpraca taka, polegająca na zleceniu wykonywania usług opiekuńczych, faktycznie występowała.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w badanym obszarze.

2. Strategia rozwiązywania problemów społecznych na terenie MOPS w kontekście zgodności jej postanowień z przepisem art. 16b ustawy, z przeprowadzonym wcześniej rozpoznaniem i diagnozą, oraz jej monitorowanie i aktualizacja.

2.1.

Opis stanu faktycznego

MOPS wykonuje, wg statutu, m.in. zadania własne gminy o charakterze obowiązkowym; do zadań tych, jak stanowi art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy, należy m.in. opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych. W latach 2012-2013 obowiązywała Strategia na lata 2006-2013, a od roku 2014 obowiązuje Strategia na lata 2014-2020, przyjęte uchwałami Rady Miejskiej w Sieradzu.

(dowód: akta kontroli, str. 90-94, 340-341)

Strategia na lata 2006-2013 uwzględniała programy pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz inne programy, których celem była integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka, zgodnie z wymogiem art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy.

Strategia na lata 2006-2013 nie została zaktualizowana w celu dostosowania do wymogów art. 16b ust. 2 ustawy, tj. nie została uzupełniona o następujące elementy:

- prognozę zmian w zakresie objętym strategią (art. 16b ust. 2 pkt 2);
- ramy finansowych strategii (art. 16b ust. 2 pkt 3 lit. c);
- wskaźniki realizacji działań (art. 16b ust. 2 pkt 3 lit. d).

W sprawie przyczyn niezaktualizowania Strategii na lata 2006-2013 Dyrektor MOPS wyjaśnił: „Strategia (...) nie została zaktualizowana w celu jej dostosowania do wymogów art. 16b ustawy, obowiązującego od dnia 3 maja 2011 r., tj. o: prognozę zmian w zakresie objętym strategią, ramy finansowe strategii oraz wskaźniki realizacji działań, ponieważ nie było to warunkiem przy tworzeniu tego dokumentu. Obowiązek aktualizacji strategii przewidziany w art. 21 ustawy jest bowiem zadaniem samorządu województwa i tylko ten ma obowiązek aktualizowania strategii. Wprowadzone w maju 2011 roku zmiany do ustawy spowodowały konieczność dostosowania znowelizowanych przepisów do form pomocy skierowanej bezpośrednio do beneficjentów OPS. Braki kadrowe MOPS warunkowane ograniczonymi środkami finansowymi powodują, że koncentrujemy się na bieżących działaniach wspierających realizowanych przez nasz Ośrodek, również niewymiernych (m.in. o charakterze informacyjno-promocyjnym, integracyjnym, opiekuńczym, edukacyjnym, profilaktycznym) często wykraczających poza obszar działań o charakterze obligatoryjnym. Wszystkie podejmowane przez nas i lokalnych partnerów inicjatywy wpisują się w obszary działań określonych Strategią, która - jak wynika z istoty tego dokumentu - to ogólny program definiowania celów społecznych naszego miasta. I choć nie została ona zaktualizowana, to wszelkie lokalne inicjatywy (w tym liczne nowe, niezalozone w Strategii) podejmowane są w oparciu o bieżące potrzeby i możliwości. Trzeba podkreślić, że są to działania czasochłonne, wymagające dodatkowego zaangażowania kadr. Każde z działań określone jest programem, który zakłada przewidziane do osiągnięcia cele. Wszystkie projekty realizowane są zgodnie z obowiązującą dyscypliną budżetową oraz szeroko rozumianą oszczędnością i gospodarnością. Natomiast z wszelkich działań przedstawiane są odpowiednim podmiotom sprawozdania.”

Strategia na lata 2006-2013 opracowana została na podstawie diagnozy (rozpoznania) sytuacji społecznej, obejmującej lata 2002-2004.

Ww. Strategia została sporządzona w UM i MOPS-ie w 2005 r. przy merytorycznym wsparciu Ośrodka Kształcenia Służb Publicznych i Socjalnych – Centrum AV w Częstochowie. Pomoc zewnętrzna polegała głównie na doradztwie i systematyzacji układu głównych elementów Strategii. Perspektywa czasowa jej obowiązywania została skomunikowana z głównymi dokumentami strategicznymi, wyznaczającymi działania i możliwość ubiegania się o środki zewnętrzne do 2013 roku.

Sporządzając Strategię na lata 2006-2013 wykorzystano źródła zastane (m.in. dane statystyczne, dane MOPS-u, dane Powiatowego Urzędu Pracy, dane Policji), analizę SWOT, badania ankietowe, analizę zasobów instytucji samorządowych i organizacji pozarządowych. Podstawowym narzędziem badawczym, za pomocą którego identyfikowano problemy społeczne, była ankieta rozesłana do osób reprezentujących wybrane instytucje lokalne, takie jak: zakłady opieki zdrowotnej, kościoły, szkoły, organizacje pozarządowe, a także do lokalnych przedsiębiorców, pracowników socjalnych MOPS, radnych, mieszkańców miasta.

W ankietach w szkołach stwierdzano obecność lub brak poszczególnych cech patologicznych (np. alkoholizowanie się, kradzieże), podając jednocześnie liczbę występujących przypadków, wskazywano zagrożenia uzależnieniem, nieumiejętność radzenia sobie ze stresem, wagarowanie, narastającą agresję i przemoc wśród uczniów, konflikty z kolegami, kradzieże, wandalizm i niszczenie mienia szkolnego.

Nie przeprowadzono, na potrzeby opracowania Strategii na lata 2006-2013, badań środowisk zagrożonych, których efektem mogłoby być ujawnienie konkretnych osób wymagających objęcia pomocą społeczną.

Ujęto w Strategii dane statystyczne w zakresie diagnozowania problemów społecznych z okresu poprzedzającego jej opracowanie, tj. z lat 2002-2004.

(dowód: akta kontroli, str. 368, 425-487, 493-495)

Strategia na lata 2014-2020 zawiera wszystkie elementy, o których mowa w art. 16b ustawy. Ww. Strategia opracowana została na podstawie diagnozy (rozpoznania) sytuacji społecznej, obejmującej lata 2010-2012.

Strategia ta została opracowana w MOPS-ie przy merytorycznym wsparciu Ośrodka Kształcenia Służb Publicznych i Socjalnych – Centrum AV w Częstochowie (zgodnie z umową z dnia 01.10.2013 r.), który m.in. dostarczył zestaw narzędzi diagnostycznych. W pracach nad wypracowaniem Strategii uczestniczyli ponadto, jak wyjaśnił Dyrektor MOPS-u, przedstawiciele samorządu lokalnego, środowisk pomocy społecznej, rynku pracy, oświaty, kultury, ochrony zdrowia, policji, sądownictwa, przedstawiciele organizacji pozarządowych, kościoła, oraz mieszkańcy miasta.

Diagnozę sytuacji społeczno-gospodarczej opracowano po przeprowadzeniu rozpoznania, dokonanego na podstawie m.in.: danych statystycznych ogólnodostępnych, sprawozdawczości, danych pozyskanych z instytucji i organizacji działających w mieście bądź obejmujących zasięgiem działania jej mieszkańców, identyfikacji mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń lokalnego systemu polityki społecznej, analizie ankiet skierowanych do przedstawicieli funkcjonujących w mieście placówek oświatowych oraz reprezentantów środowiska lokalnego.

W ankietach przeprowadzonych w szkołach stwierdzano obecność lub brak poszczególnych cech patologicznych (np. alkoholizowanie się, kradzieże), podając jednocześnie liczbę występujących przypadków. Ankietaowani identyfikowali najpoważniejsze problemy dotykające uczniów i ich rodziny - wskazywano głównie bezrobocie i ubóstwo wiążące się z występującymi w domu dysfunkcjami.

Część diagnostyczno-analityczną Strategii opracowano z uwzględnieniem „Oceny zasobów pomocy społecznej” i „Diagnozy lokalnych zagrożeń społecznych”, opracowanych w 2013 r.

Ww. „Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych” opracowana została, w celu zdiagnozowania zagrożeń wśród dorosłych mieszkańców oraz uczniów szkół, na podstawie wywiadów telefonicznych i ankiet. W badaniu dorosłych zostały uwzględnione takie obszary, jak bezrobocie i wykluczenie społeczne, spożywanie alkoholu i zagrożenia z tym związane, palenie tytoniu, używanie narkotyków, przemoc domowa, hazard. W badaniu młodych mieszkańców uwzględniono: spożywanie alkoholu, palenie tytoniu, używanie narkotyków i dopalaczy, przemoc rówieśnicza oraz domowa, hazard. Badaniem objęto również pracowników punktów sprzedaży napojów alkoholowych oraz wyrobów tytoniowych.

Nie przeprowadzono, na potrzeby opracowania Strategii na lata 2014-2020 ani na potrzeby opracowania ww. „Diagnozy lokalnych zagrożeń społecznych”, badań środowisk zagrożonych, których efektem mogłoby być ujawnienie konkretnych osób wymagających objęcia pomocą społeczną.

Dyrektor MOPS wyjaśnił: „Część diagnostyczno-analityczna Strategii na lata 2014 – 2020 zawiera m.in. diagnozę sytuacji społeczno-gospodarczej w mieście, która została oparta na badaniu nie tylko źródeł zastanych, tj. danych pozyskanych z instytucji i organizacji działających w mieście bądź obejmujących zasięgiem działania jej mieszkańców, ale także w oparciu o analizę ankiet skierowanych do pracowników MOPS, licznych lokalnych podmiotów oraz szerokiej grupy reprezentantów środowiska lokalnego (liderzy lokalni – w tym radni i mieszkańcy miasta). Ankiety te wskazywały na problemy społeczne w opinii środowiska lokalnego. Choć nasi partnerzy społeczni i mieszkańcy Sieradza są na bieżąco i w różny sposób informowani o ofercie MOPS i zachęceni do korzystania z niej, to wspomniane wyżej badanie mogło dodatkowo przypomnieć, że rodziny sieradzkie mogą korzystać z naszej pomocy, ale i mieszkańcy nie powinni pozostawać obojętni na problemy lokalnego środowiska. W zaistniałej sytuacji przyjmujemy (nawet telefonicznie) zgłoszenia o sytuacji środowiskowej wymagającej naszych działań. Konkretnych badań środowisk zagrożonych, których efektem mogłoby być ujawnienie konkretnych osób wymagających objęcia pomocą społeczną nie przeprowadziliśmy z uwagi na ograniczone środki finansowe, które należałoby przeznaczyć na te badania. Przeprowadzenie tych badań z wykorzystaniem zasobów kadrowych OPS też nie było możliwe z uwagi na duże nasilenie obowiązkami wynikającymi z bieżącej działalności Ośrodka. Badania środowisk prowadzone są na bieżąco przez pracowników w ramach bieżących obowiązków.”

Przedstawiono w Strategii na lata 2014-2020 dane statystyczne w zakresie diagnozowania problemów społecznych z okresu poprzedzającego jej opracowanie – lata 2010-2012.

(dowód: akta kontroli, str. 107-110, 368-405, 488-495)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Strategia na lata 2006-2013 nie została zaktualizowana w celu dostosowania do wymogów art. 16b ust. 2 pkt 2 oraz pkt 3 lit. c i lit. d ustawy (przepis wszedł w życie 3 maja 2011 roku), tj. nie została uzupełniona o następujące elementy:
 - prognozę zmian w zakresie objętym strategią (art. 16b ust. 2 pkt 2);
 - ramy finansowych strategii (art. 16b ust. 2 pkt 3 lit. c);
 - wskaźniki realizacji działań (art. 16b ust. 2 pkt 3 lit. d).

Treść Strategii na lata 2006-2013 nie była aktualizowana mimo dokonanych w tym zakresie zmian innych uregulowań prawnych. Przykładowe zmiany w obowiązującym stanie prawnym dotyczyły m.in. zmiany przepisów ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, regulującej zadania związane z funkcjonowaniem zespołu interdyscyplinarnego, wejścia w życie

przepisów ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

(dowód: akta kontroli, str. 368, 493-495)

2.2.

Opis stanu faktycznego

W Strategii na lata 2006-2013 zawarto zapisy dotyczące monitorowania realizacji zawartych w niej zadań. Jako elementy skutecznego monitoringu wskazano zespół wdrażający strategię, powołany przez Prezydenta Miasta Sieradza, i roczną ocenę wdrażania strategii, dokonywaną przez ww. Zespół.

Dyrektor MOPS wyjaśnił, że Prezydent Miasta Sieradza nie powołał takiego zespołu, a roczne oceny Strategii były sporządzane przez MOPS.

Nie zawarto w Strategii na lata 2006-2013 zapisów dotyczących:

- weryfikacji zgodności założonych celów i efektywności wykorzystania przeznaczonych na ich realizację środków, a także kontroli postępu prac związanych z realizacją działań;
- okresowych aktualizacji uwzględniających zachodzące zmiany (np. w stanie prawnym i organizacyjnym).

(dowód: akta kontroli, str. 368, 462, 493-495)

Przyjęte przez Radę Miejską w Sieradzu, uchwałami z 11.06.2013. i XXXIX/298/2014 z 29.05.2014 r., sprawozdania z działalności MOPS-u w 2012 i 2013 r. zawierały m.in. sprawozdania z realizacji „Strategii (...) na lata 2006-2013”. Przedstawiono realizację poszczególnych celów strategicznych: 1) „Budowa zintegrowanego systemu wsparcia zapobiegającego kryzysom w rodzinie oraz wzmacniającego pozycję dziecka”, 2) „Aktywizacja grup zagrożonych wykluczeniem społecznym”, 3) „Zintegrowany system wsparcia i aktywizacji osób niepełnosprawnych”, 4) „System wsparcia Seniorów”, 5) „Partnerstwo na rzecz rozwoju współpracy z organizacjami pozarządowymi” i określonych w ich ramach celów operacyjnych. Omówiono realizację poszczególnych zadań, wskazano podmioty, które te zadania realizowały.

(dowód: akta kontroli, str. 368)

W Strategii na lata 2014-2020 zawarto zapisy dotyczące monitorowania realizacji zawartych w niej zadań. Dla oceny stopnia wdrożenia dokumentu przygotowano wykaz wskaźników monitoringowych. Wskazano podmioty odpowiedzialne za realizację działań oraz partnerów w ich realizacji.

W Strategii zapisano, iż monitoring zapisów strategicznych, polegający systematycznym zbieraniu i analizowaniu informacji dotyczących realizowanych lub zrealizowanych działań, będzie prowadzony przez zespół oceniający Strategię, który zostanie powołany zarządzeniem Prezydenta Miasta Sieradza, a w jego skład wejdą przedstawiciele podmiotów realizujących strategię; zespół ten będzie oceniał poziom wdrożenia zapisów strategicznych raz na rok, a następnie przygotowuje raport monitoringowy.

(dowód: akta kontroli, str. 389-401)

Nie zawarto w Strategii na lata 2014-2020 zapisów dotyczących:

- weryfikacji zgodności założonych celów i efektywności wykorzystania przeznaczonych na ich realizację środków, a także kontroli postępu prac związanych z realizacją działań,
- okresowych aktualizacji uwzględniających zachodzące zmiany (np. w stanie prawnym i organizacyjnym).

Dyrektor MOPS wyjaśnił, iż: „Nie zrealizowano jeszcze zadań z zakresu monitorowania i aktualizacji zapisów Strategii, bowiem założyliśmy, że oceny dokonywać będziemy w systemach rocznych, po zakończeniu każdego roku kalendarzowego, a zespół oceniający powołany zostanie w II półroczu 2014 r.

Zasadą stosowaną w ramach dobrych praktyk przez poszczególnych partnerów społecznych jest jednak, że wszelkie realizowane działania poddawane są bieżącemu monitorowaniu oraz dokumentowaniu, a w zaistniałej konieczności niezwłocznej aktualizacji i weryfikacji, uwzględniających zachodzące zmiany (w stanie prawnym, stanie organizacyjnym MOPS bądź innych).

Zespół oceniający powołany będzie zarządzeniem Prezydenta Miasta Sieradza, a w jego skład wejdą m.in. przedstawiciele podmiotów realizujących Strategię, w tym przedstawiciel MOPS.

Założyliśmy, że dokument ten precyzuje zasady działania zespołu, obejmie m.in. zapisy odnośnie okresowych aktualizacji uwzględniających zachodzące zmiany, weryfikacji zgodności założonych celów i efektywności wykorzystania przeznaczonych na ich realizację środków, kontroli postępu prac związanych z realizacją działań (...).

(dowód: akta kontroli, str. 368, 402-405)

Ustalone
nieprawidłowości
Uwagi dotyczące
badanej działalności

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Najwyższa Izba Kontroli uważa, że brak wyraźnego wskazania w Strategii konieczności jej aktualizacji świadczy o bagatelizowaniu w MOPS problemu aktualności zapisanych w niej danych.

2.3.

Opis stanu
faktycznego

W *Strategii na lata 2006-2013* oraz w *Strategii na lata 2014-2020* nie określono zadań MOPS-u w Sieradzu ani zadań pracowników socjalnych dotyczących rozpoznania sytuacji społecznej.

Zadania dotyczące rozpoznania sytuacji społecznej określone zostały w statucie i regulaminie organizacyjnym MOPS-u oraz w zakresach czynności pracowników socjalnych.

Statut i Regulamin Organizacyjny stanowią, iż do zadań MOPS-u należy m.in. analiza i ocena zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia pomocy społecznej oraz diagnostyka jednostkowa i środowiskowa. Regulamin Organizacyjny do zadań Działu Pomocy Środowiskowej zalicza m.in.: „(...) rozpoznawanie i ustalanie potrzeb indywidualnych w zakresie pomocy społecznej, opiekuńczo-wychowawczej i socjalnej, organizowanie odpowiednich form pomocy i ich terminowa realizacja (...) zgodnie z rozpoznanymi potrzebami, a w szczególności: (...) okresowe diagnozowanie środowiska lokalnego, (...) przeprowadzanie rodzinnych wywiadów środowiskowych, w tym na rzecz innych instytucji (...)”.

Zapisy dotyczące rozpoznawania potrzeb społecznych zawierają zakresy obowiązków pracowników socjalnych, przedstawione w punkcie 5.3 niniejszego wystąpienia.

(dowód: akta kontroli, str. 90-94, 342-345, 496)

Ustalone
nieprawidłowości
Uwagi dotyczące
badanej działalności

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli brak w Strategii wskazania jakichkolwiek zapisów, dotyczących rozpoznania sytuacji społecznej, zmierzających do identyfikacji nieujawnionych dotychczas osób, pozbawionych pomocy społecznej – skutkuje wrażeniem przywiązywania nikłej staranności w MOPS-ie do problemu wyszukiwania potencjalnych beneficjentów tej pomocy.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie mimo stwierdzonych nieprawidłowości działalność kontrolowanej jednostki w badanym obszarze.

3. Poziom współpracy MOPS z podmiotami posiadającymi informacje o potencjalnych beneficjentach pomocy społecznej, wymienionymi m.in. w przepisie art. 2 ust. 2 ustawy, tj. organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi w celu określenia stopnia wykorzystania przez MOPS możliwości udzielania pomocy z urzędu.

3.1.

Opis stanu faktycznego

W okresie objętym kontrolą MOPS udzielił pomocy społecznej, w formie przyznanego decyzją świadczenia, 3.927 osobom (w tym 56 osobom z urzędu, na podstawie art. 102 ust. 2 ustawy), z tego:

- w 2012 r. – 1.390 osobom (2.121 osobom w rodzinie), z tego: 20 osobom (61 osobom w rodzinie) z urzędu i 1.370 osobom (2.060 osobom w rodzinie) w wyniku wniosków złożonych przez strony;
- w 2013 roku - 1.475 osobom (2.331 osobom w rodzinie), z tego: 31 osobom (71 osobom w rodzinie) z urzędu i 1.444 osobom (2.260 osobom w rodzinie) w wyniku wniosków złożonych przez strony;
- w 2014 r. (do 30 czerwca) – 1.062 osobom (1.712 osobom w rodzinie), z tego: 5 osobom (10 osobom w rodzinie) z urzędu i 1.057 osobom (1.702 osobom w rodzinie) w wyniku wniosków złożonych przez strony.

W przypadku pomocy udzielonej z urzędu w 3 sprawach osoby potrzebujące pomocy zostały zidentyfikowane w wyniku inicjatywy pracownika socjalnego:

- w trakcie rozmowy z klientem pracownik socjalny uzyskał informację o trudnej sytuacji materialnej w rodzinie jego córki; świadczenia pieniężnego na zakup posiłku lub żywności w ramach programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”;
- pracownik socjalny pozyskał informację o trudnej sytuacji klientki podczas wizyty w sąsiednim budynku; przyznano ww. świadczenie pieniężne;
- pracownik socjalny z inicjatywy własnej przeprowadził wywiad u rodziny w trudnej sytuacji materialnej, która otrzymywała już zasiłek rodzinny na dziecko przyznany decyzją Prezydenta Miasta Sieradza; rodzinie przyznano zasiłki celowe.

W 53 przypadkach osoby potrzebujące pomocy zostały wskazane przez inne instytucje: Monar-Markot - 2 przypadki, jednostki służby zdrowia -12 przypadków, gimnazja i szkoły podstawowe - 21 przypadków, Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Sieradzu - 3 przypadki, inne ośrodki pomocy społecznej – 6 przypadków, Prokuraturę Rejonową w Sieradzu - 1 przypadek, Urząd Miasta Sieradza (dalej: „UM”) -2 przypadki, osobę fizyczną -1 przypadek, PCPR - 1 przypadek, Komendę Powiatową Policji w Sieradzu -3 przypadki i Sąd Rejonowy w Płocku - 1 przypadek.

Analiza 29 decyzji wydanych w 25 sprawach wszczętych z urzędu wykazała, że pomoc udzielona została w formie: świadczenia pieniężnego na zakup posiłków lub żywności w ramach programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” (5 decyzji), zasiłków celowych (8 decyzji), skierowania do domu pomocy społecznej (3 decyzje), schronienia w „Monar-Markot” (1 decyzja), posiłku dla dziecka w dni nauki szkolnej w ramach programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” (6 decyzji), usług opiekuńczych świadczonych przez Stowarzyszenie Pomocy

Rodzinie Amicus (1 decyzja), pokrycie kosztów pogrzebu (2 decyzje): umorzono postępowanie ws. skierowania klienta do domu pomocy społecznej z powodu zgonu (1 decyzja), odmówiono udzielenia pomocy z powodu niespełnienia przez klienta wymaganych kryteriów (2 decyzje). Dokumentacja postępowań zawierała m.in.: zawiadomienia z innych jednostek o potrzebie udzielenia pomocy; notatki służbowe pracowników socjalnych; kwestionariusze rodzinnego wywiadu środowiskowego; zaświadczenia niezbędne do ustalenia sytuacji materialnej klientów; oświadczenia o ich stanie majątkowym.

(dowód: akta kontroli, str. 52, 67, 78, 258-265)

Miasto Sieradz nie prowadziło środowiskowego domu samopomocy.

(dowód: akta kontroli, str. 57, 70, 80)

Pomocą w ramach ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych⁶, polegającą na opłaceniu przez MOPS składki zdrowotnej, objęto 146 świadczeniobiorców w 2012 r. (1.514 składek); 173 w 2013 r. (1.626 składek) i 172 w I półroczu 2014 r. (967 składek). Składki zdrowotne opłacono za osoby pobierające zasiłek stały z pomocy społecznej niepodlegające obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego z innego tytułu, o których mowa w art. 66 ust. 1 pkt 26 ww. ustawy.

(dowód: akta kontroli, str. 87-89)

Do Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie wpłynęło 90 Niebieskich Kart w 2012 r., 125 w 2013 r. i 60 w 2014 r. (do 30 czerwca); ilość osób doznających przemocy i wymagających wsparcia wynosiła odpowiednio: 86, 114 i 52 osoby – w tym do 30.06.2014 r. zakończono sprawy dotyczące odpowiednio 82, 84 i 11 osób.

Miasto Sieradz nie uczestniczyło w krajowym programie osłonowym pn. „Wspieranie jednostek samorządu terytorialnego w tworzeniu systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie”.

(dowód: akta kontroli, str. 202, 230)

MOPS realizował, współfinansowane ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach poddziałania 7.1.1. Program Operacyjny Kapitał Ludzki, programy pn.:

- „Uwierzyć w siebie – pierwszy krok do przełamania bierności i zdobycia zatrudnienia”. W 2012 r. w szkoleniach uczestniczyło 83 klientów MOPS. W 2013 r. i 2014 r. ww. program realizowany był w dwóch formach:
 - kontraktów socjalnych – 65 uczestników w 2013 r. i 75 w I półroczu 2014 r.,
 - Programu Aktywności Lokalnej – 30 uczestników w 2013 r. i 25 w I półroczu 2014 r.
- „Radosny rodzic – spełniony maluch”, w partnerstwie ze Stowarzyszeniem Rozwoju Przyszłości z Sieradza, w ramach którego zapewniono opiekę w żłobku 29 dzieciom w 2013 r. i 36 dzieciom w 2014 r.

(dowód: akta kontroli, str. 231-240)

Na podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej:

- pomocą asystenta rodziny objęto 22 rodziny w 2012 r., 28 rodzin w 2013 r. i 26 w 2014 r. (do 30 czerwca) – równocześnie asystent rodziny pracował z nie więcej niż 20 rodzinami;
- udzielono pomocy finansowej na pokrycie kosztów utrzymania dzieci w rodzinie zastępczej: 9 dzieci w 2012 r., 20 dzieci w 2013 r. i 26 dzieci w 2014 r. (do 30 czerwca);

⁶ Dz.U. z 2008 r., nr 164, poz. 1027, ze zm.

- udzielono pomocy finansowej w 2013 r. i 2014 r. (do 30 czerwca) na pokrycie kosztów pobytu 1 dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej.

(dowód: akta kontroli, str. 241-257)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

3.2.

Opis stanu
faktycznego

Ustawa stanowi w art. 2 ust. 2, że pomoc społeczną organizują m.in. organy administracji samorządowej, współpracując w tym zakresie, na zasadzie partnerstwa, z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim i innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi. W przedstawionym przez Dyrektora MOPS wykazie podmiotów, o których mowa w art. 2 ust. 2 ustawy, wykazano:

- Podmioty działające na terenie Sieradza na rzecz dzieci oraz podmioty działające na rzecz zdrowia i pomocy społecznej, znajdujące się na liście organizacji pozarządowych, zamieszczonej na internetowej stronie informacyjnej UM, z którymi MOPS współpracował bądź nie współpracował;
- podmioty spoza terenu Sieradza, z którymi MOPS współpracował: Zgromadzenie Małe Dzieło Boskiej Opatrzności – Orioniści Schronisko im. Bł. Franciszka Drzewieckiego w Henrykowie, Monar-Markot, Fundacja METAMORFOZA Dom dla Osób Starszych i Bezdomnych w Feliksowie, CARITAS Archidiecezji Częstochowskiej Przytulisko dla Bezdomnych im. Św. Brata Alberta w Częstochowie, Dom Samotnych Matek z Dziećmi Monar-Markot w Turowie, CARITAS Diecezji Kaliskiej Schronisko „Dom Bartymeusza” w Domaniewie, z Dom Pomocy Społecznej prowadzony przez Zgromadzenie ss. Albertynek w Kutnie, Dom Pomocy Społecznej prowadzony przez Zgromadzenie ss. Albertynek w Opolnicy, Towarzystwo Przyjaciół Niepełnosprawnych prowadzące Dom Pomocy Społecznej w Zgierzu. Współpraca z tymi podmiotami polegała na udzieleniu przez nie schronienia 37 osobom z terenu Sieradza. Najwięcej – 20 osób korzystało ze schronienia w Schronisku dla Bezdomnych w Henrykowie, za odpłatnością dokonywaną przez MOPS, na podstawie zawartych umów na okres od 1.11.2012 do 30.10.2014 r.
- Wspólnotę „Wiara i Światło” przy Parafii Rzymsko-Katolickiej Wszystkich Świętych i Kościół Chrześcijański „Jezus Żyje”, z terenu Sieradza, z którymi MOPS współpracował.

(dowód: akta kontroli, str. 698-705, 742-745)

Stowarzyszenia działające na rzecz dzieci, z którymi MOPS współpracował, to:

- Związek Harcerstwa Polskiego Chorągiew Łódzka Hufiec Sieradz, z którym MOPS zawarł w 2012, 2013 i 2014 r. porozumienia, których przedmiotem była sprzedaż przez MOPS posiłków, z prowadzonej przez MPOS jadalni, dla uczestników kolonii dla dzieci. Ponadto w 2013 i 2014 r. MOPS dokonał naboru 10 uczestników kolonii w każdym roku i zapewnił im całodzienne wyżywienie na 6 dniowym turnusie.
- Towarzystwo Przyjaciół Dzieci, z którym współpraca polegała na wymianie informacji w zakresie oferty zadaniowej, udziale Towarzystwa w piknikach informacyjno-promocyjnych i innych imprezach organizowanych przez MOPS (przybliżanie ofert z zakresu realizowania swoich zadań statutowych oraz ofert wynikających z działalności MOPS-u, przyczyniających się do przezwyciężenia trudnych sytuacji materialnych, zdrowotnych i społecznych).
- Stowarzyszenie na Rzecz Dzieci Niepełnosprawnych DARY LOSU przy Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym, z którym MOPS zawarł

porozumienia o współpracy w zakresie realizacji projektów: „Do Samodzielności”, realizowanego w okresie od 1.04.2012 r. do 31.03.2013 r. i „Potrafię więcej – żyję lepiej”, realizowanego w okresie od 1.04.2013 r. do 31.03.2016 r., współfinansowanych ze środków PFRON oraz Miasta Sieradza. W ramach projektu „Do Samodzielności” realizowane były zadania: Środowiskowa Świetlica Profilaktyczno-Komputerowa, zajęcia usprawniające Krainy Wokół Nas oraz poradnictwo Rozmowa-Zmiana-Samodzielność, a w ramach drugiego projektu realizowano zajęcia usprawniające z zakresu rehabilitacji osób niepełnosprawnych. W ramach porozumienia MOPS nieodpłatnie udostępniał sale na terenie Ośrodka Adaptacyjnego do prowadzenia przez pracowników Stowarzyszenia zajęć usprawniających funkcjonowanie i zajęć rehabilitacji ruchowej. Współpraca polegała również na wymianie informacji w zakresie oferty zadaniowej.

- Fundacja Dr Clown - Oddział w Sieradzu, z którą współpracy polegała na prowadzeniu przez wolontariuszy Fundacji zajęć, w zakresie terapii śmiechem i zabawą, w Ośrodku Adaptacyjnym MOPS-u oraz poprowadzeniu w grudniu 2013 r. warsztatów czytelniczych w ramach akcji Narodowe Czytanie dla 10 uczestników Warsztatów Terapii Zajęciowej MOPS-u.

(dowód: akta kontroli, str. 698-703, 706-713,)

Stowarzyszenia działające na rzecz zdrowia i pomocy społecznej, z którymi MOPS współpracował, to:

- Polski Komitet Pomocy Społecznej (dalej: „PKPS”), z którym MOPS współpracuje przy realizacji Europejskiego Programu Pomocy Żywnościowej PEAD (dalej: „PEAD”). W ramach tej współpracy MOPS zakwalifikował: do korzystania z pomocy w formie żywności wydawanej przez PKPS w ramach programu PEAD - 755 rodzin w 2012 r. i 953 rodziny w 2013 r.; do odbioru pomocy w formie odzieży, obuwia, artykułów gospodarstwa domowego i mebli – 186 rodzin w 2012 r., 223 rodziny w 2013 r. i 124 rodziny w 2014 r. (do 30 czerwca), do odbioru z PKPS żywności dostarczanej przez polskiego producenta – 292 rodziny w 2012 r., 645 w 2013 r. i 433 w 2014 r. (do 30 czerwca).
- Polski Związek Niewidomych, Polskie Towarzystwo Stwardnienia Rozsianego, Sieradzkie Towarzystwo Trzeźwości PRZYJAŹŃ, Stowarzyszenie Abstynentów Klubu „PRYZYCHAN”; z którymi współpraca polegała na wymianie informacji w zakresie oferty zadaniowej, udziale tych podmiotów w piknikach informacyjno-promocyjnych i innych imprezach organizowanych przez MOPS (przybliżanie ofert z zakresu realizowania swoich zadań statutowych oraz ofert wynikających z działalności MOPS-u, przyczyniających się do przezwyciężenia trudnych sytuacji materialnych, zdrowotnych i społecznych).
- Polskie Stowarzyszenie Diabetyków, z którym współpraca polegała na wymianie informacji w zakresie oferty zadaniowej, udziale Stowarzyszenia w piknikach informacyjno-promocyjnych i innych imprezach organizowanych przez MOPS, w tym organizowanie punktu profilaktyki zdrowia, bezpłatne badanie poziomu cukru oraz ciśnienia tętniczego.
- Stowarzyszenie Pomocy Rodzinie „AMICUS”, któremu MOPS zlecił umowami z 31.12.2010 r. a następnie z 31.12.2013 r. realizację zadania publicznego polegającego na odpłatnym świadczeniu kompleksowych usług opiekuńczych na terenie miasta Sieradza w domach niepełnosprawnych klientów pomocy społecznej, obłożnie chorych, starszych, zniedołężniałych, na podstawie imiennych decyzji administracyjnych przyznających usługi klientom MOPS-u. Stowarzyszenie świadczyło usługi opiekuńcze 38 osobom w 2012 r., 42 w 2013 r. i 30 w 2014 r. (do 30 czerwca).

- Stowarzyszenie Sieradzki Klub „AMAZONKA”, któremu MOPS umową z 1.08.2005 r. oddał do bezpłatnego używania salę rehabilitacyjną wraz z wyposażeniem z przeznaczeniem na działalność rehabilitacyjną Stowarzyszenia.

(dowód: akta kontroli, str. 44-81, 698-703, 714-741)

W ramach współpracy z ww. Wspólnotą „Wiara i Światło” zorganizowano, na podstawie zawartych porozumień, Rodzinne Turnusy Wypoczynkowe dla członków wspólnoty – osób niepełnosprawnych, w 2012 r. dla 22 osób, w 2013 dla 20 osób i w 2014 r. dla 20 osób. Zadanie MOPS-u polegało m.in. wystąpienie UM o przyznanie dofinansowania na pokrycie kosztów zakwaterowania i umożliwieniu zakupu obiadów w jadalni MOPS-u.

Kościół Chrześcijański „Jezus Żyje” wręczył, na spotkaniu choinkowym, przygotowane przez Kościół paczki dla 50 dzieci wskazanych przez MOPS.

(dowód: akta kontroli, str. 698-703, 746-752)

MOPS nie współpracował z: Katolickim Stowarzyszeniem „ŚWIATEŁKO”, Stowarzyszeniem na Rzecz Dzieci Niepełnosprawnych „Uśmiech Dziecka” przy Szkole Podstawowej Integracyjnej nr 8 – stowarzyszeniami działającymi na rzecz oraz z: Polskim Czerwonym Krzyżem, Polskim Związkiem Głuchych Koło Terenowe; Stowarzyszeniem Pomocy Osobom Autystycznym „Muszelka”, Stowarzyszeniem Wspierania Rozwoju Osób Niepełnosprawnych AB OVO, Polskim Związkiem Emerytów, Rencistów i Inwalidów Oddział Okręgowy, Stowarzyszeniem Opieki Hospicyjnej Ziemi Sieradzkiej, Fundacją Pomocy Osobom Niepełnosprawnym "Dar Hipiki", Sieradzkim Stowarzyszeniem Przyjaciół Medycyny Ratunkowej - stowarzyszeniami działającymi na rzecz zdrowia i pomocy społecznej, oraz znajdującymi się na terenie Sieradza 4 parafiami Kościoła Katolickiego, Przyklasztornym Kościołem pod wezwaniem św. Stanisława Biskupa Męczennika, Kościołem p.w. Najświętszej Maryi Panny – Królowej Polski.

Polski Czerwony Krzyż Oddział w Sieradzu – umieszczony w ww. wykazie organizacji pozarządowych na stronie informacyjnej UM, nie prowadził działalności, co znalazło potwierdzenie na internetowej stronie informacyjnej Łódzkiego oddziału Okręgowego PCK.

W sprawie przyczyn braku współpracy z ww. podmiotami, Dyrektor MOPS-u wyjaśnił, że bezpośredniej współpracy MOPS nie podjął wyłącznie ze Stowarzyszeniem Opieki Hospicyjnej Ziemi Sieradzkiej, jednak nie pozostaje bierny w stosunku do potrzeb podopiecznych stowarzyszenia. Pracownik socjalny szpitala, wskazanego jako siedziba stowarzyszenia oraz na terenie którego funkcjonuje Oddział Medycyny Paliatywnej Hospicjum Stacjonarne (ordynator oddziału jest prezesem stowarzyszenia) współpracuje z MOPS-em w systemie bieżącym. Dodatkowo, członkiem zarządu stowarzyszenia jest radna miejska, uczestnicząca w spotkaniach organizowanych przez MOPS, która jest wrażliwa na losy i potrzeby mieszkańców miasta i w zaistniałej potrzebie koniecznych działań MOPS-u podjęłaby inicjatywę współdziałania.

Ponadto z wyjaśnienia i przedstawionych dokumentów wynika, że:

MOPS w celu uzupełnienia i poszerzenia swojej oferty, a także korzystania z dobrych praktyk, od wielu lat stara się podejmować i podejmuje na zasadzie partnerstwa współpracę z podmiotami i osobami wskazanymi w art. 2 ust. 2 ustawy. Współdziałanie to nie zawsze jest sformalizowane umową bądź porozumieniem. Najczęściej współpraca odbywa się w oparciu o pisemne zaproszenie, a także w oparciu o rozmowy telefoniczne i kontakty bezpośrednie.

MOPS zapraszał partnerów działających w obszarze pomocy społecznej do monitorowania i ulepszania sytuacji społecznej miasta w zakresie realizowanych lokalnych działań wpisujących się w cele i kierunki działań nakreślone Strategią na

lata 2006–2013 - nie wszyscy adresaci zaproszeń podejmowali jednak z MOPS-em współpracę.

W ramach dobrych praktyk, na początku każdego roku MOPS organizuje spotkanie informacyjno–promocyjno–okolicznościowe „Wieczór Kołęd”, które jest okazją do przekazania relacji przez reprezentantów miejscowych podmiotów (m.in.: władz miasta i powiatu, organizacji pozarządowych, kościołów, pracownika socjalnego SPZOZ, który obejmuje swoim działaniem Oddział Medycyny Paliatywnej/Hospicjum Stacjonarne) z podejmowanych w minionym roku zadań oraz do wspólnego inicjowania nowych.

Od 2010 roku MOPS organizuje Piknik Informacyjno–Promocyjny „MOPS i Partnerzy”, przybliżający mieszkańcom ofertę podmiotów, które przyczyniają się do przezwycięzania trudnych sytuacji życiowych, w tym materialnych, zdrowotnych i społecznych. Każdorazowo uczestniczą w Pikniku: Stowarzyszenie na Rzecz Dzieci Niepełnosprawnych „Uśmiech Dziecka”, Koło Terenowego Polskiego Związku Głuchych, Specjalny Ośrodek Szkolno–Wychowawczy, przy którym działa Stowarzyszenie Wspierania Rozwoju Osób Niepełnosprawnych „AB OVO”, Polski Związku Emerytów Rencistów i Inwalidów Oddział Okręgowy.

O zachęcenie wiernych do skorzystania z oferty MOPS-u zwracano się do poszczególnych Parafii.

W zaistniałej potrzebie pracownicy MOPS kontaktowali się z koordynatorką świetlicy „Iskierka”, prowadzoną przez Parafię Rzymsko–Katolicką Najświętszego Serca Jezusowego, np. w czerwcu 2013 r. przeprowadzono rodzinny wywiad środowiskowy z matką podopiecznych świetlicy.

Okazją do zacieśniania lokalnego partnerstwa oraz promocji oferty poszczególnych podmiotów są cykliczne spotkania organizowane przez MOPS: w maju każdego roku z okazji Międzynarodowego Dnia Rodziny, w sierpniu Rodzinny Piknik Integracyjny, w grudniu z okazji Światowego Dnia Osób Niepełnosprawnych oraz Międzynarodowego Dnia Wolontariusza, na które zapraszani są m.in. przedstawiciele podmiotów, o których mowa w art. 2 ust. 2 ustawy.

Przedstawiciele Ośrodka, odpowiadając na liczne zaproszenia lokalnych podmiotów – w tym organizacji pozarządowych – uczestniczą w realizowanych przez nie zadaniach; udział MOPS-u to zazwyczaj przedstawienie oferty, doradztwo, analiza konkretnej potrzeby środowiskowej lub rodzinnej, wymiana informacji, pomoc organizacyjna.

(dowód: akta kontroli, str. 698-703, 753, 755-789)

W wyniku współpracy z Monar-Markot zidentyfikowano 2 beneficjentów pomocy społecznej, wcześniej korzystających z pomocy MOPS-u, które otrzymały następnie pomoc w formie udzielonego schronienia w schronisku BCPB Monar-Markot. W wyniku współpracy z osobą fizyczną, która poinformowała MOPS o śmierci jej krewnego, będącego wcześniej klientem MOPS-u, pokryto koszty pogrzebu.

(dowód: akta kontroli, str. 258-265, 698-705)

MOPS współpracował z wolontariuszami. Zasady tej współpracy określone były w „Programie wolontariatu w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Sieradzu”, wprowadzonym zarządzeniem Dyrektora MOPS-u.

W okresie objętym kontrolą MOPS zawarł 24 porozumienia z 22 wolontariuszami oraz podpisał z dwiema osobami aneksy wydłużające okres ważności porozumień sprzed 2012 r. Wolontariusze świadczyli następujące usługi: pomoc w odrabianiu lekcji uczestnikom Świetlicy Środowiskowej „Promyk” prowadzonej przez MOPS (3 porozumienia); pomoc w rozwijaniu zainteresowań muzycznych dzieci i młodzieży w Świetlicy Środowiskowej „Promyk” (1 porozumienie), wspólne spędzenie czasu lub wspólne spacerowanie z klientem/klientką MOPS-u, pomoc w wykonywaniu drobnych czynności domowych, dokonywanie drobnych zakupów, głośne czytanie (16 porozumień); współdziałanie w realizacji zajęć opiekuńczo-wychowawczych

i dydaktycznych, w tym z zakresu terapii zajęciowej, w Ośrodku Adaptacyjnym oraz w Domu Dziennego Pobytu prowadzonym przez MOPS (1 porozumienie); współdziałał i pomógł w realizacji zajęć opiekuńczo-wychowawczych i dydaktycznych w Świetlicy Środowiskowej „Promyk” (1 porozumienie); udzielanie pomocy rodzinie w zakresie prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego, rozwiązywania problemów wychowawczych z dziećmi i pełnienie prawidłowej opieki nad nimi (1 porozumienie); prowadzenie zajęć w zakresie obsługi komputera w świetlicy środowiskowej „Promyk” w czasie roku szkolnego oraz współdziałał w realizacji zajęć opiekuńczo-wychowawczych i dydaktycznych w świetlicy w czasie wakacji (1 porozumienie); pomoc w czynnościach porządkowych i gospodarczych w MOPS-ie (2 porozumienia).

W listopadzie 2012 r. siedmioro wolontariuszy MOPS-u pracowało podczas akcji „Nie nowotworom u dzieci”, prowadzonej przez Fundację Ronalda McDonalda, w trakcie której wykonywano dzieciom kompleksowe badania ultrasonograficzne.

(dowód: akta kontroli, str. 520-533)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

3.3.

Opis stanu
faktycznego

Dane uzyskane z 27, wypełnionych przez podopiecznych organizacji pozarządowych (Katolickie Stowarzyszenie ŚWIATEŁKO, Stowarzyszenie Abstynentów PRZYSTAŃ, Polskie Towarzystwo Stwardnienia Rozsianego, Stowarzyszenie na Rzecz Dzieci Niepełnosprawnych UŚMIECH DZIECKA, Stowarzyszenie AB OVO), anonimowych ankiet wykazały, iż: wszyscy ankietowani posiadali wiedzę, gdzie mogą uzyskać pomoc społeczną, w tym 21 wskazało ośrodek pomocy społecznej; wskazywano ponadto Policję, PCPR, UM, organizacje pozarządowe, szkołę. Spośród 27 ankietowanych – 23 z nich znało podstawowe formy pomocy, o którą można się starać w MOPS-ie. Jako źródło wiedzy o możliwości uzyskania pomocy 8 ankietowanych wskazało instytucje niosące pomoc, w tym 3 wskazało ośrodek pomocy społecznej, 7 osób wskazało środki masowego przekazu (prasa, radio, telewizja, internet), 10 - kontakty osobiste, w tym rodzinę, 7 – szkołę, 1 – przepisy prawa.

11 osób wskazało, że nie starało się o uzyskanie pomocy społecznej z MOPS-u, z tego: 7 osób posiadało dochód przekraczający kryteria dochodowe i osoby te nie wskazały żadnych przesłanek, wynikających z art. 7 ustawy, warunkujących udzielenie pomocy; jedna osoba, wiedząca o możliwości uzyskania pomocy z MOPS-u, posiadająca dochód przekraczający kryterium dochodowe i która nie starała się o uzyskanie pomocy społecznej z MOPS-u, wskazała niepełnosprawność jako przesłankę warunkującą udzielenie pomocy; dwie osoby stwierdziły, że nie potrzebowały pomocy; jedna osoba stwierdziła, że nie wie, dlaczego nie starała się o uzyskanie pomocy, że nie spełnia warunków do uzyskania pomocy społecznej, wskazała przy tym przemoc w rodzinie jako powód, dla którego powinna pomoc uzyskać.

(dowód: akta kontroli, str. 644-697)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

3.4.

Opis stanu
faktycznego

W okresie 2012 - 2014 (do 30 czerwca) MOPS nie udzielił następujących form pomocy spośród określonych art. 17 i 18 ustawy:

1) W zakresie zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym:

- Przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom niemającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (art. 17 ust. 1 pkt 7). Dyrektor MOPS-u wyjaśnił: „Do MOPS w Sieradzu nie wpłynęły wnioski o objęcie tą formą pomocy.”
 - Przyznawanie zasiłków celowych w formie biletu kredytowanego (art. 17 ust. 1 pkt 8). Dyrektor MOPS-u wyjaśnił: „Do MOPS w Sieradzu nie wpłynęły wnioski o objęcie tą formą pomocy. Natomiast na wniosek osoby zainteresowanej o udzielenie pomocy finansowej na przejazd, udzielana jest w formie zasiłku celowego na zakup biletu (po uprzednim ustaleniu przez pracownika socjalnego cen przejazdu na podanej trasie) – w oparciu o art. 39 ustawy.”
 - Opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem (art. 17 ust. 1 pkt 9). Dyrektor MOPS-u wyjaśnił: „Do MOPS w Sieradzu nie wpłynęły wnioski o objęcie tą formą pomocy (...)”.
 - Organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi (art. 17 ust. 1 pkt 11). Dyrektor MOPS-u wyjaśnił: „Do MOPS w Sieradzu nie wpłynęły wnioski o objęcie tą formą pomocy. (...) w sytuacji wpłynięcia wniosku o objęcie pomocą w formie usług opiekuńczych, pracownik socjalny wydaje stronie druk zaświadczenia do wypełnienia przez lekarza osoby zainteresowanej, który w odniesieniu do schorzeń pacjenta precyzuje rodzaj oraz zakres usług.”
 - Prowadzenie i zapewnienie miejsc w mieszkaniach chronionych (art. 17 ust. 1 pkt 12). Dyrektor MOPS-u wyjaśnił: „MOPS nie realizuje tej formy pomocy. (...) PCPR posiada na terenie Sieradza mieszkanie chronione z przeznaczeniem dla osób opuszczających pieczę zastępczą w rozumieniu przepisów o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Ponadto, z myślą o osobach, które ze względu na wiek, niepełnosprawność lub chorobę potrzebują wsparcia w funkcjonowaniu w codziennym życiu, ale nie wymagają usług w zakresie świadczonego przez jednostkę całodobowej opieki, MOPS w Sieradzu dysponuje ofertą Domu Dziennego Pobytu, Jadłodajni oraz pomocą usługową świadczoną w miejscu zamieszkania osoby wymagającej wsparcia. W strukturze Ośrodka funkcjonuje również mieszkanie interwencyjne dla osób, które przejściowo pozostają w sytuacji zagrożenia życia.”
- 2) W zakresie zadań własnych gminy o charakterze fakultatywnym:
- Przyznawanie i wypłacanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze (art. 17 ust. 2 pkt 2). Dyrektor MOPS-u wyjaśnił: „Do MOPS w Sieradzu nie wpłynęły wnioski o objęcie tą formą pomocy.”
 - Prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki (art. 17 ust. 2 pkt 3). Dyrektor MOPS-u wyjaśnił: „Na terenie Sieradza nie funkcjonuje dom pomocy społecznej o zasięgu gminnym. (...) osoby wymagające całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogące samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, którym nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, tutejszy Ośrodek kieruje do domu pomocy społecznej odpowiedniego typem do dysfunkcji osoby kierowanej. (...) na terenie naszego miasta funkcjonują prowadzone przez Samorząd powiatowy: dom pomocy społecznej dla osób w podeszłym wieku

oraz dom pomocy społecznej dla dzieci. Na dzień dzisiejszy nie ma osób oczekujących na umieszczenie. Uznajemy, że funkcjonujące na terenie powiatu domy pomocy społecznej zapewniają w tym zakresie potrzeby mieszkańców miasta Sieradza."

- 3) W zakresie zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez gminę:
- Organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi (art. 18 ust. 1 pkt 3). Dyrektor MOPS-u wyjaśnił: „Do MOPS w Sieradzu nie wpłynęły wnioski o objęcie tą formą pomocy. (...) w sytuacji wpłynięcia wniosku o objęcie pomocą w formie usług opiekuńczych, pracownik socjalny wydaje stronie druk zaświadczenia do wypełnienia przez lekarza osoby zainteresowanej, który w odniesieniu do schorzeń pacjenta precyzuje rodzaj oraz zakres usług.”
 - Przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z kłeską żywiolową lub ekologiczną (art. 18 ust. 1 pkt 4). Dyrektor MOPS-u wyjaśnił: „Do MOPS w Sieradzu nie wpłynęły wnioski o objęcie tą formą pomocy. W okresie kontrolowanym nie wystąpiły na terenie Sieradza zdarzenia, o których mowa w art. 18 ust. 1 pkt 4 ustawy.”
 - Prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowych domów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi (art. 18 ust. 1 pkt 5). Dyrektor MOPS-u wyjaśnił: „Na terenie Sieradza nie funkcjonuje środowiskowy dom samopomocy o zasięgu gminnym. (...) mieszkańcy miasta, u których występują zaburzenia psychiczne, wymagający tej formy wsparcia, kierowani są do prowadzonego przez Samorząd Powiatowy a nadzorowanego przez PCPR Środowiskowego Domu Samopomocy w Rożdżalach. MOPS w Sieradzu każdorazowo kompletuje dokumentację osób zainteresowanych w przedmiocie sprawy. W zaistniałej potrzebie Gmina Miasto Sieradz może przystąpić do współpracy w ramach porozumienia z Gminą Żłoczew w zakresie kierowania osób z zaburzeniami psychicznymi – mieszkańców Sieradza do Środowiskowego Domu Samopomocy w Grójcu Wielkim, prowadzonego przez Stowarzyszenie Pomocy „WIARA” w Żłoczewie – obecnie brak jest potrzeb w tym zakresie.”
 - Przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia, posiłku oraz niezbędnego ubrania cudzoziemcom, o których mowa w art. 5a ustawy (art. 18 ust. 1 pkt 7) oraz cudzoziemcom, którym udzielono zgody na pobyt ze względów humanitarnych lub zgody na pobyt tolerowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (art. 18 ust. 1 pkt 8). Dyrektor MOPS-u wyjaśnił, że do MOPS-u nie wpłynęły wnioski o objęcie tą formą pomocy. Łódzki Urząd Wojewódzki w udzielonej informacji potwierdził, że na terenie działania MOPS-u nie wystąpiły przypadki ww. cudzoziemców.

Ponadto Dyrektor MOPS-u wyjaśnił: „(...) MOPS w Sieradzu udziela wsparcia osobom i rodzinom zwłaszcza po zidentyfikowaniu potrzeb klientów zgłaszających się po pomoc, a także w ramach działań z urzędu lub zgłaszanych przez inne instytucje. Po rozeznaniu potrzeb danego środowiska oraz w oparciu o możliwości Ośrodka ustalany jest plan pomocy i proponowana konkretna forma wsparcia. Pracujemy też w ramach działań interwencyjnych.

Fakt nieudzielania przez tut. Ośrodek wymienionych wyżej form pomocy wynika z braku zainteresowania taką formą wsparcia lub niezastnienia sytuacji powodujących konieczność zaproponowania pomocy w takim właśnie zakresie.

Niektóre formy pomocy przewidziane w ustawie wymagają znacznych nakładów (dom pomocy społecznej, środowiskowy dom samopomocy, mieszkanie chronione), dlatego też nie są one organizowane przez gminę. Staramy się natomiast korzystać z oferty już istniejących jednostek, lub też proponować inne, zastępcze i uzupełniające formy pomocy.

W odniesieniu do zagadnienia dotyczącego działań podjętych w celu zidentyfikowania potencjalnych beneficjentów ww. form pomocy oraz upublicznienia możliwości skorzystania z nich, pragnę nadmienić, że MOPS w Sieradzu, korzystając z różnych dostępnych form przekazu, stara się dotrzeć ze swoją ofertą do jak najszerszych kręgów osób zamieszkujących na terenie miasta (w tym: lokalne media, reklama mobilna dot. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, imprezy i spotkania o charakterze masowym, cykliczne działania o charakterze informacyjnym, wizyty w instytucjach i organizacjach pozarządowych, rozeznanie miasta)."

(dowód: akta kontroli, str. 44-89, 416-420)

Z art. 43 ust. 1 i 9 ustawy wynika, że w sprawach udzielania pomocy w celu ekonomicznego usamodzielnienia, gmina współdziała z powiatowym urzędem pracy.

Powiatowy Urząd Pracy w Sieradzu (dalej: „PUP”), odpowiadając na pytanie „Czy posiada wiedzę o osobach, którym przysługiwałaby pomoc społeczna na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze, o której mowa w przepisie art. 17 ust. 2 pkt 2 ustawy?”, udzielił informacji, iż: „(...) wiedza na temat różnych form pomocy społecznej, która jest udzielana przez ośrodki pomocy społecznej osobom bezrobotnym jest rozpowszechniana wśród pracowników PUP. Natomiast nie posiadamy informacji na temat konkretnych osób, korzystających z różnych form pomocy społecznej. Jednakże zgodnie z obowiązującymi przepisami osoby bezrobotne, które z nich korzystają, otrzymują z PUP zaświadczenia o posiadaniu statusu osoby bezrobotnej i o posiadaniu lub braku odpowiednich ofert pracy lub propozycji przekwalifikowania zawodowego. W związku z powyższym należy zakładać, że fakt, iż ośrodek pomocy społecznej nakłada na swojego klienta obowiązek uzyskania takiego zaświadczenia z PUP, stanowi formę przekazywania informacji o objęciu pomocą społeczną tej osoby. W latach 2012-2013 wydano 5.444 zaświadczenia dla celów opieki społecznej.”

(dowód: akta kontroli, str. 423-424)

Rada Miejska Sieradza nie podjęła, na podstawie art. 43 ust. 10 ustawy, uchwały określającej wysokość oraz szczegółowe warunki i tryb przyznawania i zwrotu zasiłku celowego na ekonomiczne usamodzielnienie.

Dyrektor MOPS w Sieradzu wyjaśnił, że: „(...) nie wnioskował do Rady Miejskiej o podjęcie takiej uchwały, bowiem do Ośrodka nie wpłynął żaden wniosek od mieszkańca miasta o udzielenie tej formy pomocy.

Mając jednocześnie na uwadze, że korzystając z różnych form przekazu, wielokrotnie w ciągu każdego roku kalendarzowego zachęcamy mieszkańców Sieradza do kontaktu z pracownikami socjalnymi w celu uzyskania szczegółowej informacji dot. naszej oferty, uznaliśmy, że brak jest potrzeb w tym zakresie.”

(dowód: akta kontroli, str. 421-422)

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Brak inicjatywy ze strony Dyrektora MOPS, polegającej na wnioskowaniu do Rady Miejskiej Miasta Sieradza o podjęcie, na podstawie art. 43 ust. 10 ustawy, uchwały określającej wysokość oraz szczegółowe warunki i tryb przyznawania i zwrotu zasiłku celowego na ekonomiczne usamodzielnienie, skutkuje brakiem możliwości udzielenia takiego rodzaju pomocy.

3.5.

Z informacji o zakresie i jakości współpracy z MOPS-em w kontrolowanym okresie, uzyskanych od: PUP, Szpitala Wojewódzkiego w Sieradzu, Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej w Rafałówce, Szkoły Podstawowej nr 9 w Sieradzu, Sądu

Ustalone
nieprawidłowości
Uwagi dotyczące
badanej działalności

Opis stanu
faktycznego

Rejonowego w Sieradzu (Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej) wynika, iż współpraca ta nie budziła zastrzeżeń i była wystarczająca dla zaspokojenia potrzeb społecznych. Współpraca polegała głównie na:

- w przypadku PUP - wzajemnym informowaniu się o planowanych działaniach w stosunku do osób bezrobotnych, korzystających z pomocy społecznej, pomocy w doborze kandydatów do projektu współfinansowanego z EFS, kierowaniu osób bezrobotnych do udziału w kontrakcie socjalnym, aktywizowaniu osób bezrobotnych po zakończonym kontrakcie socjalnym;
- w przypadku Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej w Rafałówce – pozyskiwaniu informacji o sytuacji rodziców dzieci przebywających w Placówce, pochodzących z Sieradza, np. wysyłano pisma z prośbą o przeprowadzenie wywiadów środowiskowych w celu ustalenia rzeczywistej sytuacji rodziny oraz monitorowania tej sytuacji, utrzymywano kontakt telefoniczny z pracownikami socjalnymi MOPS-u w celu pozyskiwania aktualnych informacji na temat rodzin dzieci, zapraszano przedstawiciela MOPS-u na posiedzenia zespołu ds. okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w Placówce;
- w przypadku Szkoły Podstawowej nr 9 – dożywianiu uczniów (pedagog szkolny kontaktował się z pracownikami MOPS-u w celu uzyskania informacji o procedurach przyznawania pomocy w postaci finansowania obiadów), realizowaniu przez psychologów zatrudnionych przez MOPS zadań z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej w szkole w wymiarze 10 godzin tygodniowo, udziale pedagoga szkolnego w szkoleniu „Skuteczna praca z rodziną” zorganizowanym przez MOIK w 2012 r., wymianie informacji, dotyczących funkcjonowania ucznia i jego rodziny, z asystentem rodziny, pracownikami MOIK i pracownikiem socjalnym, przeprowadzeniu przez pracowników MOPS-u kontroli w ramach bieżącego monitoringu żywienia dzieci, którym decyzją administracyjną przyznano pomoc w formie gorącego posiłku, sporządzaniu co roku przez Szkołę sprawozdania z realizacji zadań ujętych w Strategii na lata 2006-2013;
- w przypadku Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej – wskazywaniu przez MOPS osób wymagających wglądu w sytuację rodzinną przez Sąd;
- w przypadku Szpitala Wojewódzkiego – informowaniu przez Szpital MOPS-u i MOIK-u o opuszczaniu Szpitala przez osoby wymagające pomocy społecznej, przekazywaniu do MOPS-u dokumentów dotyczących osób wymagających pomocy społecznej, występowaniu do MOPS-u o wydanie decyzji potwierdzających prawo do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych; Szpital zatrudnia 2 pracowników socjalnych, którzy utrzymują stały kontakt z MOPS-em.

MOPS nie występował do PUP, do Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej w Rafałówce i do Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej z zapytaniem o sytuację mieszkańców i wskazanie osób wymagających objęcia pomocą społeczną. W przypadku PUP MOPS przekazywał informacje o osobach bezrobotnych, będących jednocześnie dłużnikami alimentacyjnymi, w celu objęcia ich działaniami aktywizacyjnymi ze strony PUP. W przypadku Szkoły Podstawowej nr 9 pracownik MOIK-u rozmawiał z pedagogiem szkolnym nt. sytuacji szkolnej ucznia oraz form wsparcia rodziny, asystent rodziny kontaktował się ze szkołą, zasięgając dwukrotnie informacji na temat funkcjonowania ucznia i rodziny.

Zgłoszenia do MOPS-u osób w celu objęcia ich pomocą społeczną dokonały:

- Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza w Rafałówce (telefonicznie), w celu objęcia pomocą społeczną dwóch usamodzielnianych wychowanek, które opuściły placówkę. Ww. wychowankom Placówki MOPS przyznał świadczenia pieniężne, a jednej z nich ponadto pomoc w formie posiłków.

– Szkoła Podstawowa nr 9, która zgłosiła do MOPS-u telefonicznie wnioski o: sfinansowanie obiadów ucznia, wsparcie 3 rodzin, udzielenie pomocy w rozpoznaniu sytuacji domowej ucznia, udzielenia pomocy psychologicznej rodzinie. W 3 przypadkach udzielono pomocy w formie posiłków (łącznie 7 osób); jedną rodzinę umieszczono na liście do objęcia pomocą w formie żywności z PAED wydawanej przez PKPS; jedną rodzinę poinformowano o możliwości ubiegania się o pomoc w formie dożywiania, rodzina nie zgłosiła się po pomoc; w jednym przypadku poinformowano o możliwości skorzystania z pomocy psychologicznej – rodzina nie zgłosiła się po pomoc.

– Szpital Wojewódzki, który zgłosił do MOPS-u 26 pacjentów w celu objęcia ich pomocą społeczną. Analiza 5 spraw wykazała, że: jednej osobie przyznano świadczenie pieniężne, jedną skierowano do domu pomocy społecznej, jednej przyznano zasiłek celowy na leki i żywność, jednej odmówiono przyznania zasiłku stałego z uwagi na przekroczenie kryterium dochodowego, jednej odmówiono skierowania do domu pomocy społecznej z uwagi na możliwość zapewnienia usług przez rodzinę.

Prezes Sądu Rejonowego udzielił informacji, że Zespół Kuratorski na bieżąco weryfikuje sytuację osób objętych nadzorem/dozorem i w sytuacjach wymagających podjęcia działań przez pracownika socjalnego każdy kurator werbalizował potrzeby i wskazywał osoby wymagające objęcia pomocą społeczną stosownymi pismami.

Powyższe podmioty nie posiadały informacji o osobach, które wymagałyby objęcia pomocą społeczną, a nie zostały nią objęte.

(dowód: akta kontroli, str. 552-566, 641-643, 1316-1322)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

3.6.

Opis stanu
faktycznego

Zdaniem Dyrektora MOPS-u zdiagnozowano i objęto pomocą społeczną wszystkie osoby z obszaru Miasta Sieradza, potrzebujące i jednocześnie spełniające kryteria ustawowe udzielenia pomocy społecznej (osoby chcące ze wsparcia skorzystać). Ponadto Dyrektor MOPS-u stwierdził: „MOPS czynił starania, aby objąć stosowną pomocą wszystkie osoby i rodziny zgłaszające się po wsparcie, zależnie od sytuacji materialnej, rodzinnej i zdrowotnej, chęci współpracy środowisk w rozwiązywaniu problemów rodzinnych i możliwości finansowych Ośrodka. Wszystkie zgłoszone wnioski o pomoc zostały rozpatrzone.

MOPS podejmuje na bieżąco wiele inicjatyw i działań, wykorzystując różne dostępne formy przekazu (lokalne media, reklama mobilna dot. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, imprezy i spotkania o charakterze masowym), aby w sposób prosty i czytelny dotrzeć do jak najszerszego grona mieszkańców miasta Sieradza z informacjami na temat możliwych i dostępnych form pomocy społecznej.

Od kilku lat MOPS jest organizatorem z udziałem lokalnych instytucji i organizacji pozarządowych i stowarzyszeń, które współpracują z Ośrodkiem, ogólnodostępnego dla mieszkańców miasta Sieradza pikniku (Piknik Informacyjno-Promocyjny pn. „MOPS i Partnerzy”) oraz Rodzinnego Pikniku Integracyjnego. Ich celem między innymi jest przybliżenie mieszkańcom miasta Sieradza oferty MOPS i innych podmiotów, które przyczyniają się do przezwyciężania trudnych sytuacji materialnych, zdrowotnych i społecznych. W Rodzinnym Pikniku Integracyjnym uczestniczy łącznie ok. 250 osób. Szczegółowe informacje na temat działalności MOPS przedkładane są corocznie Radzie Miejskiej w Sieradzu.

Z inicjatywy Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Sieradzu przygotowana została akcja informacyjna dot.

przeciwdziałania przemocy w rodzinie dla mieszkańców Sieradza. W przekonaniu, że największą skuteczność odniesie mobilna akcja informacyjna wynajęto autobus i plakatowano informacjami związanymi z hasłem „Reaguj na przemoc w rodzinie”, który wyjechał na ulice miasta Sieradza w miesiącu styczniu 2014 r.

MOPS w celu dotarcia do mieszkańców Sieradza potrzebujących pomocy i wsparcia wykorzystuje do przekazu swojej oferty pośrednictwo lokalnych mediów (prasy, telewizji i radia) oraz wydawnictwa i informacje."

Odpowiadając na pytanie: „jakie działania i czynności podjąłby w celu uniknięcia sytuacji ujawnienia, np. przez media drastycznego zdarzenia, powodującego w powszechnej opinii wrażenie braku rozpoznania sytuacji społecznej, skutkującego niewiedzą i nieobjęciem pomocą przez MOPS osób, którym ona się bezwzględnie należy?”, Dyrektor MOPS wyjaśnił, że jego zdaniem w celu uniknięcia takiej sytuacji: „(...) należy podejmować wszelkie dostępne prawem działania. Trzeba jednak wziąć pod uwagę, że zdarzają się sytuacje, w których mimo dokładnej diagnozy środowisk i ściślej z nimi współpracy dochodzi do nieszczęść (nie tylko w obszarze pomocy społecznej). Niewątpliwie muszą być wykorzystane wszelkie możliwe środki i możliwości, jednak obok kompetencji należy uwzględnić obowiązujące przepisy, które nie pozwalają na podejmowanie interwencji do czasu, gdy nie zaistnieje określona sytuacja. Tego typu ograniczenia nie dotyczą tylko działań ośrodków pomocy społecznej. Niezbędna jest w takiej sytuacji współpraca z danym środowiskiem oraz obserwacja i monitoring w celu ewentualnego uniknięcia dalszych niekorzystnych wydarzeń.

Istotne jest, że w Sieradzu, mimo że miało miejsce tragiczne wydarzenie (w 2012 r. doszło do zamordowania 3-letniego dziecka przez matkę) oraz takie, które również mogły się skończyć tragicznie, nie zdarzyło się, aby środowiska uczestniczące w tych wydarzeniach nie były w zainteresowaniu MOPS-u. W każdej sytuacji podjęto działania w celu udzielenia wsparcia. Nie zdarzyło się również, aby przekaz medialny dotyczący tych wydarzeń oraz innych wynikających z bieżącej działalności MOPS w Sieradzu był negatywny oraz powodował wrażenie braku rozpoznania sytuacji społecznej, skutkującego niewiedzą i nieobjęciem pomocą przez MOPS osób, którym się ona należy."

(dowód: akta kontroli, str. 266-276)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie mimo stwierdzonych nieprawidłowości działalność kontrolowanej jednostki w badanym obszarze.

4. Informowanie w BIP o zakresie udzielanej pomocy społecznej.

Opis stanu
faktycznego

W okresie objętym kontrolą, w BIP (<http://bip-mops.umsieradz.finn.pl/>) w zakładce „prawo” publikowane były określone w sposób ogólny zadania MOPS-u, w tym dotyczące następujących form świadczonej pomocy:

- przyznawanie i wypłacanie świadczeń przewidzianych ustawą,
- opłacanie składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne osobom uprawnionym do tych świadczeń,
- organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych,
- pobudzanie społecznej aktywności w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin,
- wspomaganie działalności służącej rozwiązywaniu problemów z zakresu uzależnień i prowadzenie poradnictwa w tym zakresie,
- praca socjalna,

- prowadzenie terapii zajęciowej,

Powyższe zadania nie wyczerpywały katalogu wszelkich, możliwych do udzielenia przez MOPS, form pomocy społecznej, spośród określonych w art. 17 (zadania własne gminy o charakterze obowiązkowym i fakultatywnym) i art. 18 (zadania zlecone z zakresu administracji rządowej) ustawy. Na stronie BIP nie zamieszczono również informacji o sposobie przyjmowania i załatwiania spraw.

Obowiązek udostępniania przez MOPS informacji publicznej wynika z art. 4 ust. 1 pkt 4 ustawy o dostępie do informacji publicznej.

Niezamieszczenie w BIP w okresie objętym kontrolą informacji dotyczących wszelkich możliwych do udzielenia form świadczonej przez MOPS pomocy oraz informacji o sposobie przyjmowania i załatwiania spraw, stanowi o niedopełnieniu obowiązku określonego art. 6 ust. 1 pkt 2 lit. c i pkt 3 lit. d, w związku z art. art. 8 ust. 3 ustawy o dostępie do informacji publicznej

Dopiero w dniu 16.07.2014 r., w trakcie kontroli NIK, na stronie BIP zamieszczona została informacja w zakładce „Przyznawania świadczeń z pomocy społecznej”, zawierająca:

- tekst ustawy,
- informację, jakim osobom przysługuje prawo do świadczeń społecznych (w brzmieniu art. 5 ustawy),
- informację o powodach przyznawania świadczeń społecznych (w brzmieniu art. 7 ustawy),
- informację o wszystkich rodzajach świadczeń pieniężnych i niepieniężnych (w brzmieniu art. 36 ustawy),
- wysokość kryteriów dochodowych uprawniających do świadczeń (zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2012 r. w sprawie zweryfikowanych kryteriów dochodowych oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej⁷).

Zamieszczona na stronie BIP w dniu 16.07.2014 r. informacja nadal nie wskazywała sposobu przyjmowania i załatwiania spraw.

Na stronie BIP umieszczono czytelny link do strony głównej internetowego serwisu informacyjnego MOPS-u, zgodnie z wymogiem §10 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 18 stycznia 2007 r. w sprawie Biuletynu Informacji Publicznej⁸

(dowód: akta kontroli, str. 499-508)

Na stronie informacyjnej MOPS (www.mopssieradz.pl) zamieszczono w zakładce „Świadczenia Pomocy Społecznej” informacje o:

- Rodzajach świadczeń pieniężnych (zasilek stały, zasilek okresowy i zasilek celowy) i niepieniężnych. Nie podano informacji o pozostałych świadczeniach pieniężnych określonych art. 36 pkt 1 ustawy. Nie wyszczególniono świadczeń niepieniężnych określonych art. 36 pkt 2 lit. e (pomoc rzeczowa, w tym na ekonomiczne usamodzielnienie), lit. m (specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania oraz w ośrodkach wsparcia), lit. q (pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu chronionym, pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, pomoc na zagospodarowanie – w formie rzeczowej dla osób usamodzielnionych). Zamieszczona informacja, że kwota zasiłku stałego w przypadku osoby samotnie gospodarującej nie może być wyższa niż 444 zł miesięcznie (art. 37 ust. 2 pkt 1 ustawy), jest nieaktualna od dnia 1.10.2012 r., a wynosi obecnie 529 zł, zgodnie z § 1 pkt 2 lit. c rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2012 r. w sprawie zweryfikowanych kryteriów dochodowych oraz kwot świadczeń pieniężnych

⁷ Dz.U. z 2012 r., poz. 823)

⁸ Dz.U. nr 10, poz. 68

z pomocy społecznej⁹. W informacji podano maksymalną kwotę zasiłku okresowego dla osoby samotnie gospodarującej w wysokości 444 zł, a w art. 38 ust. 2 pkt 1 kwota ta określona jest w wysokości 418 zł.

- Osobach, którym przysługuje pomoc. W zakładce tej m.in. podano nieaktualne już kryterium dochodowe osoby samotnie gospodarującej – 477 zł i kryterium dochodowe na osobę w rodzinie – 351 zł; od 1.10.2012 r. kwoty te wynoszą odpowiednio 542 zł i 456 zł, zgodnie z §1 pkt 1 ww. rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2012 r.
- Ulicach przypisanych poszczególnym pracownikom, dniach i godzinach dyżurów.
- Aktach prawnych. Zamieszczone na stronie internetowej akty prawne były nieaktualne na dzień kontroli (1.09.2014 r.).

Nie zamieszczono informacji o sposobie przyjmowania i załatwiania spraw.

(dowód: akta kontroli, str. 509-514)

Do obowiązków Pana Mariusza Matławskiego - Starszego Informatyka, Administratora Sieci Komputerowych, należało m.in. prowadzenie i aktualizacja informacji zawartych na stronie internetowej Biuletynu Informacji Publicznej oraz współpraca z komórkami organizacyjnymi MOPS w tym zakresie. Pracownik ten wyjaśnił:

„Przyczyną niezamieszczenia na BIP informacji dotyczącej wszelkich możliwych do udzielenia form świadczeń przez MOPS oraz niezamieszczenia informacji o sposobie przyjmowania i załatwiania spraw była niewłaściwa interpretacja przepisów prawa. Na szkoleniu dotyczącym obsługi BIP byłem (...) kilkanaście lat wstecz. Biuletyn był przedstawiany jako narzędzie służące transparentności działania urzędu, kładąc nacisk na pokazanie struktury zatrudnienia, struktury funkcjonowania, przepisów prawa dotyczących utworzenia jednostki, prawidłową informację dotyczącą kontaktów z osobami, wszelkiego rodzaju informacji odnośnie zatrudnienia i wolnych etatów, zamówień publicznych, itp. Jako przedmiot działalności i kompetencje traktowano ogólne przedstawienie form pomocy bez wskazywania podziałów na rodzaje samych zasiłków np. finansowych. BIP adresowany był bardziej pod urzędy miast i gmin, o ośrodku pomocy społecznej mówiono jako o instytucji mającej „okrojony BIP”, że wiele procedur i działań ops po prostu nie spełnia i jest dowolność publikacji ich w BIP. Dodatkowo przy aktualizowaniu biuletynu posiłkowałem się również stronami BIP innych ośrodków, które miały także taki rodzaj i zakres danych. (...) przyczyną braku niektórych informacji oraz ich nieaktualności na stronie informacyjnej MOPS, jest duże obciążenie obowiązkami związanymi z utrzymaniem struktury informatyczno-technicznej oraz doraźną pomocą przy obsłudze komputera przez pracowników. Sytuacja ta ma częsty wpływ na systematyczność weryfikacji treści zawartej na stronie z aktualnie obowiązującymi przepisami prawa, mimo to, wymienione zastrzeżenia zostaną niezwłocznie usunięte.”

Dyrektor MOPS w sprawie przyczyn niedołożenia starań, aby informacje zamieszczone na stronie BIP i stronie informacyjnej MOPS-u były kompletne i aktualne, wyjaśnił: „W BIP MOPS w Sieradzu w okresie 2012-2014 (do 30 czerwca) zamieszczone były informacje dotyczące działalności MOPS z nastawieniem na przedstawienie ogólnych zadań jednostki, zasad funkcjonowania, struktury zatrudnienia oraz wszelkiego rodzaju informacje odnośnie zatrudnienia, wolnych etatów, zamówień publicznych.

Niedopełnienie obowiązku zamieszczanie informacji wynikającego z art. 4 ust. 1 pkt 4, art. 6 ust. 1 pkt 2 lit. c i pkt 3 lit. d, art. 8 ust. 3 ustawy z dnia 6 września 2001 r.

⁹ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2012 r. w sprawie zweryfikowanych kryteriów dochodowych oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej (Dz.U. z 2012 r., poz. 823)

o dostępie do informacji publicznej wynikało z niewłaściwej interpretacji przepisów. Informacje te zostaną niezwłocznie uzupełnione w terminie do 30 września 2014 r. Informacje o rodzajach świadczeń zostały umieszczone na stronie internetowej MOPS (...). Link do tej strony został zamieszczony na stronie BIP. Z uwagi na duże obciążenie bieżącymi zadaniami oraz niepełny wymiar etatu pracownika zajmującego się aktualizowaniem strony internetowej informacje te nie były na bieżąco aktualizowane oraz nie zawierają wszystkich dostępnych form pomocy, które mogą być przez MOPS świadczone. Również te informacje zostaną uzupełnione w terminie do 30 września 2014 r.

(dowód: akta kontroli, str. 497-498, 516-519)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Zadania MOPS-u opublikowane w BIP (<http://bip-mops.umsieradz.finn.pl/>) w okresie 2012-2014 (do 30 czerwca) nie wyczerpywały katalogu wszelkich form pomocy społecznej, możliwych do udzielenia przez MOPS; na stronie BIP nie zamieszczono również informacji o sposobie przyjmowania i załatwiania spraw. Zamieszczona na stronie BIP w dniu 16.07.2014 r. informacja nadal nie wskazywała sposobu przyjmowania i załatwiania spraw.
2. Na informacyjnej stronie internetowej MOPS-u:
 - a) nie podano informacji o wszystkich świadczeniach pieniężnych określonych art. 36 pkt 1 ustawy (wyszczególniono tylko zasiłek stały, okresowy i celowy). Nie wyszczególniono świadczeń niepieniężnych określonych art. 36 pkt 2 lit. e, lit. m i lit. q.
 - b) nieaktualne od 1.10.2012 r. były informacje o wysokości maksymalnej kwoty zasiłku stałego i zasiłku okresowego w przypadku osoby samotnie gospodarującej oraz o wysokości kryteriów dochodowych.
 - c) zamieszczone na stronie internetowej akty prawne były nieaktualne na dzień kontroli (1.09.2014 r.).
 - d) nie zamieszczono informacji o sposobie przyjmowania i załatwiania spraw.

(dowód: akta kontroli, str. 499-514)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie¹⁰ działalność kontrolowanej jednostki w badanym obszarze.

5. Prawdliwość realizacji obowiązków przez pracowników socjalnych, związanych z identyfikowaniem potencjalnych beneficjentów i monitorowaniem beneficjentów pomocy społecznej.

5.1.

Opis stanu
faktycznego

W okresie objętym kontrolą wielkość zatrudnienia pracowników socjalnych MOPS-u (23 etaty w 2012 r. i 2013 r. oraz 22 etaty w I półroczu 2014 r.) odpowiadała wymogom wynikającym z art. 110 ust. 11 ustawy.

(dowód: akta kontroli, str. 95-97)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

¹⁰ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen cząstkowych dotyczących działalności w badanym obszarze: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny cząstkowej według proponowanej skali byłoby niemożliwe lub nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, należy zastosować ocenę opisową.

5.2.

Opis stanu faktycznego

Wg stanu z 30.06.2014 r. MOPS zatrudniał 23 pracowników socjalnych, z tego:

- 11 osób posiadało wykształcenia wymagane art. 116 ust. 1 pkt 2 lub 3 ustawy (ukończyło studia wyższe na kierunku praca socjalna lub do dnia 31 grudnia 2013 r. ukończyło studia wyższe o specjalności przygotowującej do zawodu pracownika socjalnego);
- pozostałe 12 osób zachowało uprawnienia do wykonywania zawodu pracownika socjalnego na podstawie art. 156 ust. 1 ustawy (przed dniem wejścia w życie ustawy, tj. przed 1 maja 2004 r., były zatrudnione na stanowisku pracownika socjalnego na podstawie wówczas obowiązujących przepisów).

(dowód: akta kontroli, str. 28-34)

Ustalone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

5.3.

Opis stanu faktycznego

W zakresach obowiązków pracowników socjalnych nie ujęto zagadnienia dotyczącego metod dotarcia do osób wymagających objęcia pomocą społeczną.
(dowód: akta kontroli, str. 350-367)

Określone w regulaminie organizacyjnym podstawowe zakresy obowiązków pracowników socjalnych oraz ich indywidualne zakresy czynności nie stanowią w żadnym przypadku powtórzenia treści art. 119 ust. 1 pkt 2, 6, 7, 8 i 9 ustawy, z których wynikają obowiązki pracownika socjalnego, odnoszące się do rozpoznania sytuacji społecznej, niemniej jednak dokumenty te zawierały zapisy dotyczące rozpoznawania tej sytuacji.

Zgodnie z art. 119 ust. 1 pkt 2, 6, 7, 8 i 9 ustawy, do zadań pracownika socjalnego należy w szczególności:

pkt 2) „dokonywanie analizy i oceny zjawisk, które powodują zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej oraz kwalifikowanie do uzyskania tych świadczeń” (pkt 2).

Zakresy obowiązków pracowników socjalnych Działu Pomocy Środowiskowej zawierały zapisy: „zbieranie i dysponowanie informacjami o ogólnych potrzebach socjalno-bytowych obsługiwanego rejonu opiekuńczego (...) rozpoznawanie i ustalanie potrzeb indywidualnych w zakresie pomocy społecznej i opiekuńczo-wychowawczej, przeprowadzanie wywiadów rodzinnych w obsługiwanym rejonie opiekuńczym (...) współpraca z koordynatorem i Kierownikiem Działu w zakresie wnioskowania przyznania świadczeń z pomocy społecznej”.

W przypadku dwóch osób na stanowiskach specjalisty pracy socjalnej – koordynatora, zakresy obowiązków zawierały zapisy: „sprawowanie nadzoru nad rozpoznawaniem potrzeb indywidualnych w zakresie pomocy społecznej i ich zaspokajaniu przy wykorzystaniu różnorodnych form pomocy (...) dokonywanie analizy rodzinnych wywiadów środowiskowych (...) przeprowadzenie wywiadów środowiskowych (...) wejście w trudne środowiska z pracownikiem socjalnym w sytuacjach wymagających wsparcia (...) zbieranie i dysponowanie informacjami o poszczególnych potrzebach socjalno-bytowych mieszkańców Sieradza”.

W regulaminie organizacyjnym do obowiązków Kierownika MOIK-u zaliczono m.in. dokonywanie analizy i oceny zjawisk, które powodują zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej.

Zakresy obowiązków pracowników socjalnych w MOIK zawierały zapisy: „Należyte i zgodne z zasadami pracy socjalnej zbieranie informacji, diagnozowanie i planowanie form pomocy za zgodą i przy udziale klientów.”.

W regulaminie organizacyjnym do zadań pracowników socjalnych z MOIK-u zaliczono m.in.: „zbieranie i dysponowanie informacjami o ogólnych potrzebach socjalno-opiekuńczych (...) rozpoznawanie i ustalanie potrzeb indywidualnych w zakresie pomocy społecznej, opiekuńczo-wychowawczej oraz opracowywanie planów ich zaspokojenia (...) prowadzenie współpracy z Działem Pomocy Środowiskowej w zakresie przyznawania świadczeń z pomocy społecznej i ich realizacji (...) prowadzenie rozpoznania środowiska na wniosek klientów, organizacji i instytucji.”;

pkt 6) „pobudzanie społecznej aktywności i inspirowanie działań samopomocowych w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych osób, rodzin, grup i środowisk społecznych;”.

Zakresy obowiązków pracowników socjalnych Działu Pomocy Środowiskowej zawierały zapisy: „prowadzenie działalności mającej na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi.

W przypadku ww. pracowników socjalnych oraz dwóch osób na stanowiskach specjalisty pracy socjalnej – koordynatora, zakresy obowiązków zawierały zapisy: „wspomaganie osób i rodzin wymagających pomocy w osiągnięciu możliwie pełnej aktywności społecznej, współdziałanie z grupami i społecznościami lokalnymi, mające na celu rozwijanie w nich zdolności do samodzielnego rozwiązywania własnych problemów”; do zadań jednego koordynatora należało prowadzenie spraw wolontariatu;

pkt 7) „współpraca i współdziałanie z innymi specjalistami w celu przeciwdziałania i ograniczania patologii i skutków negatywnych zjawisk społecznych, łagodzenie skutków ubóstwa;”.

Zakresy obowiązków pracowników socjalnych Działu Pomocy Środowiskowej zawierają zapisy: „uczestniczenie w pracach zespołu interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie (...) prowadzenie działalności profilaktycznej, mającej na celu zapobieganie stanom powodującym konieczność udzielania pomocy społecznej oraz działalności zmierzającej do maksymalnego zaspokojenia potrzeb socjalno-opiekuńczych (...) realizacja kontraktów socjalnych (...). Do obowiązków ww. pracowników oraz 2 specjalistów pracy socjalnej – koordynatorów, należało: „zapobieganie procesowi marginalizacji osób i grup, a także przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom w środowisku lokalnym”.

W przypadku jednego stanowiska specjalisty pracy socjalnej – koordynatora, zakres obowiązków zawierał zapisy: „pełnienie funkcji członka zespołu interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie”, a w przypadku drugiego ww. stanowiska: „współpraca z organizacjami pozarządowymi i stowarzyszeniami, w tym inicjowanie wspólnych przedsięwzięć mających na celu niesienie pomocy osobom i rodzinom potrzebującym”.

Zakresy obowiązków pracowników socjalnych w MOIK zawierały zapisy: „prowadzenie działalności profilaktycznej mającej na celu zapobieganie sytuacjom kryzysowym”.

W regulaminie organizacyjnym do obowiązków Kierownika MOIK-u zaliczono m.in.: współpracę z Policją, Strażą Miejską, Prokuraturą, szkołami i poradniami specjalistycznymi oraz Miejską Komisją Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;

pkt 8) „inicjowanie nowych form pomocy osobom i rodzinom mającym trudną sytuację życiową oraz inspirowanie powołania instytucji świadczących usługi służące poprawie sytuacji takich osób i rodzin;”.

Zakresy obowiązków pracowników socjalnych Działu Pomocy Środowiskowej, oraz specjalistów pracy socjalnej – koordynatorów, zawierały zapisy: „organizowanie różnorodnych form pomocy, a także udział w rozwijaniu infrastruktury odpowiadającej zmieniającym się potrzebom społecznym”;

pkt 9) „współuczestniczenie w inspirowaniu, opracowaniu, wdrożeniu oraz rozwijaniu regionalnych i lokalnych programów pomocy społecznej ukierunkowanych na podniesienie jakości życia.”.

Zakresy obowiązków pracowników socjalnych Działu Pomocy Środowiskowej zawierały zapisy: „organizowanie działalności środowiskowej za pośrednictwem instytucji i organizacji społeczno-politycznych, samorządowych, pozarządowych, w zakresie całokształtu spraw związanych z udzielaniem pomocy społecznej (...) opracowywanie i realizowanie programów wsparcia dla różnych kategorii osób potrzebujących pomocy (...) współudział w akcjach specjalnych, m.in. w zakresie współpracy z innymi jednostkami, integracji i aktywizacji środowiska lokalnego”.

W przypadku jednego stanowiska, specjalisty pracy socjalnej – koordynatora, zakres obowiązków zawierał zapis: „inspirowanie do opracowania i realizowania programów wsparcia dla różnych kategorii osób potrzebujących pomocy”.

Zakresy obowiązków pracowników socjalnych w MOIK-u zawierały zapisy: „organizowanie działalności środowiskowej za pośrednictwem instytucji i organizacji społeczno-politycznych, samorządowych, pozarządowych, w zakresie całokształtu spraw związanych z udzielaniem kompleksowej pomocy”.

W regulaminie organizacyjnym do obowiązków Kierownika MOIK-u zaliczono m.in. opracowywanie i wdrażanie celowych programów służących realizacji zadań pomocy społecznej.

(dowód: akta kontroli, str. 208-215, 342-245, 350-367, 567-585)

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ustalone
nieprawidłowości

5.4.

Opis stanu
faktycznego

Pracownicy socjalni MOPS-u wykonywali obowiązki określone art. 119 ustawy, w tym służące monitorowaniu sytuacji społecznej osób potrzebujących pomocy, m.in. poprzez następujące działania:

- ustalanie zapotrzebowania na pomoc społeczną w trakcie wizyt w środowisku i rozmów z zainteresowanymi/rodziną (badanie sytuacji życiowej, mieszkaniowej, zdrowotnej, ekonomicznej); pozyskiwanie informacji z innych źródeł (np. sąsiedzi, dzielnicowi, kuratorzy sądowi, pedagodzy szkolni, pielęgniarki środowiskowe); przeprowadzanie wywiadów środowiskowych; wywiady alimentacyjne; analizę dokumentów; planowanie poszczególnych działań; omawianie sytuacji osób i rodzin z koordynatorem działu pomocy środowiskowej; udział w grupach roboczych Zespołu Integracyjnego; patrolowanie wspólnie z Policją miejsc ewentualnego przebywania bezdomnych; skierowanie osoby do UM w celu uzyskaniu należnych świadczeń (dodatek mieszkaniowy, energetyczny, stypendia, wypoczynek letni dla dzieci, ubezpieczenie zdrowotne); kwalifikowanie do udzielania pomocy społecznej w formie świadczeń pieniężnych; kwalifikowanie dzieci do dożywiania w szkołach w ramach programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”; kwalifikowanie do uzyskania pomocy w formie usług opiekuńczych, skierowania do domu pomocy społecznej, na turnus rehabilitacyjny; ustalanie osób uprawnionych i wydawanie im zleceń upoważniających do uzyskania pomocy żywnościowej lub rzeczowej z PKPS; zapewnienie schronienia osobom bezdomnym; udzielenie pomocy osobom po opuszczeniu zakładu karnego; oferowanie pomocy poprzez skierowanie do Warsztatów Terapii Zajęciowej, Domu Dziennego Pobytu, Klubu Seniora,

Środowiskowego Domu Samopomocy w Roźdzałach; pomoc finansowa i niepieniężna usamodzielnionym wychowankom po opuszczeniu placówki opiekuńczo – wychowawczej; opracowywanie prognozy potrzeb w zakresie pomocy społecznej z rejonu opiekuńczego, w celu ujęcia w projekcie planu finansowego (art. 119 ust. 1 pkt 2);

- analizę dokumentacji rozpoznanych wcześniej rodzin, pod kątem ukierunkowania pomocy oraz możliwości samopomocowych, zaradności życiowej, przedsiębiorczości; rozmowy z klientem celem zmiany jego nastawienia, podjęcia współpracy z ośrodkiem w celu rozwiązania trudnych sytuacji życiowych; poradnictwo dotyczące instytucji działających na rzecz osób bezrobotnych, niepełnosprawnych, zagrożonych wykluczeniem społecznym; zorganizowanie spotkania klientów niepełnosprawnych z Biurem Doradztwa Wrzos z Łodzi; pośrednictwo w kontaktach z innymi instytucjami; organizowanie pomocy sąsiedzkiej; promowanie wolontariatu wśród klientów pomocy społecznej; motywowanie do aktywnego poszukiwania pracy we własnym zakresie; mobilizowanie klientów do zarejestrowania się w PUP, do uczestnictwa w szkoleniach zawodowych; motywowanie do podjęcia i kontynuowania terapii odwykowej, leczenia psychiatrycznego, udziału w grupie wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie; motywowanie rodzin do korzystania ze świadczeń pomocy społecznej, wsparcia asystenta rodziny, podjęcia terapii małżeńskiej lub rodzinnej, pomocy pedagogicznej w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, korzystania ze wsparcia organizacji pozarządowych; organizowanie spotkań informacyjno-edukacyjnych w szkołach, klubach seniora, domu dziennego pobytu; skierowania na konsultację psychologiczną i prawną w MOIK-u; wizyty w domach w celu udzielenia wsparcia w utrzymaniu abstynencji; mobilizowanie do występowania o alimenty; sprawdzanie, czy osoba wykluczona podejmuje starania w celu poprawienia swojej sytuacji; udzielanie informacji, wskazówek i pomocy w zakresie rozwiązywania spraw życiowych osobom, które dzięki tej pomocy będą zdolne samodzielnie rozwiązywać problemy; mobilizowanie klientów w celu zgromadzenia niezbędnej dokumentacji wymaganej do ustalenia stopnia niepełnosprawności; mobilizowanie osób mogących nabyć świadczenie emerytalne do zweryfikowania dokumentacji w ZUS; informowanie o uprawnieniach i możliwości ubiegania się o poszczególne formy pomocy w innych instytucjach; umożliwienie klientom podniesienia aktywności zawodowej poprzez ich udział w projekcie EFS (skorzystanie z doradztwa zawodowego, warsztatów z psychologiem, ukończenia kursów zawodowych); zorganizowanie pomocy sąsiedzkiej; pomoc rodzinie mającej trudności w wypełnianiu swoich zadań, w formie wsparcia i monitoringu rodziny przez asystenta rodziny; kierowanie dzieci na świetlice środowiskowe (art. 119 ust. 1 pkt 6);

- współpracę z ZUS, KRUS (wymiana informacji); współpracę z PUP w celu diagnozowania i monitorowania bezrobocia, polegającą na wymianie informacji na temat proponowanych narzędzi edukacyjnych i aktywizacyjnych; współpracę z Przedsiębiorstwem Komunalnym, Sieradzką Spółdzielnią Mieszkaniową i UM, głównie w sprawach zaległości klientów w opłatach mieszkaniowych; bieżące interwencje w rodzinach w związku z prowadzoną procedurą Niebieskiej Karty; współdziałanie z asystentem rodziny; współpracę z PKPS – kwalifikowanie osób do udzielenia pomocy przez PKPS; współpracę ze Szpitalem w Sieradzu i szpitalem Psychiatrycznym w Warcie (np. zwrócono się do Szpitala w Warcie o przyjęcie klientki do Zakładu Opiekuńczo- Leczniczego) oraz ich pracownikami socjalnymi (pozyskiwanie informacji o klientach przebywających w szpitalach); współpracę, współdziałanie i wymianę informacji i z Policją i Strażą Miejską o środowiskach patologicznych (np. wspólne patrole z policją w środowisku, szczególnie osób bezdomnych, udzielanie Straży Miejskiej pomocy w wejściu w środowisko rodziny);

współpracę z Zakładem Karnym, Stowarzyszeniem Amicus, szkołami, kuratorami społecznymi i zawodowymi (np. wspólny udział w pracy grup roboczych), pedagogami szkolnymi, pracownikami świetlic środowiskowych; współpracę z PCPR (kierowanie klientów do Powiatowego Zespołu Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności, badanie sytuacji finansowej rodziców biologicznych dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w celu odstąpienia lub ustalenia odpłatności za pobyt dzieci w rodzinie zastępczej lub placówce); współpraca z Sądem (np. wskazanie opiekuna prawnego dla osoby ubezwłasnowolnionej częściowo, opiniowanie osoby deklarującej możliwość wykonywania obowiązków rodziny zastępczej) i prokuraturą (np. przekazywanie żądanych informacji o klientach); współpracę z Miejską Komisją Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (kierowanie osób z problemem alkoholowym na Komisję i współpraca w ramach Zespołu Interdyscyplinarnego) – art. 119 ust. 1 pkt 7;

- zainicjowanie przez pracowników socjalnych MOIK-u uczestnictwa MOPS-u w projekcie współfinansowanym ze środków EFS pn. „Uwierzyć w siebie – pierwszy krok do przełamania bierności i zdobycia zatrudnienia”, a następnie w Programie Aktywności Lokalnej w ramach ww. Projektu; zorganizowanie w MOIK-u grup wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie; podjęcie w MOIK-u działań zmierzających do prowadzenia programów korekcyjno-edukacyjnych skierowanych do sprawców przemocy w rodzinie (w marcu 2014 r. troje pracowników MOIK-u ukończyło szkolenie z zakresu technik prowadzenia programu korekcyjno-edukacyjnego na podstawie autorskiego programu opartego na Modelu z Duluth, w trakcie niniejszej kontroli trwała rekrutacja osób do udziału w programie, rozpoczęcie jego realizacji planowane jest w 2014 r.); nie inicjowano powołania instytucji świadczących usługi służące poprawie sytuacji rodzin i osób mających trudną sytuację życiową; informowanie klientów o możliwości założenia spółdzielni socjalnej nie przyniosło efektu w postaci powstania takiej spółdzielni (art. 119 ust. 1 pkt 8);

- współuczestniczenie w inspirowaniu, opracowaniu i wdrażaniu programów pomocy społecznej ukierunkowanych na niesienie pomocy potrzebującym i podniesienie jakości ich życia: Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Miasta Sieradza, Programu Przeciwdziałania Narkomanii dla Miasta Sieradza, Programu Wspierania Rodziny dla Miasta Sieradza, Programu „Uwierzyć w siebie – pierwszy krok do przełamania bierności i zdobycia zatrudnienia” w zakresie kwalifikowania uczestników do Programu, podpisywania kontraktów socjalnych i monitorowania zawartych w nich ustaleń, w tym też wynikających z zawarcia innych programów przedstawionych w punkcie 6.7 niniejszego wystąpienia (art. 119 ust. 1 pkt 9).

(dowód: akta kontroli, str. 800-973)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

5.5.

Opis stanu
faktycznego

Od 10 pracowników socjalnych kontroler pobrał anonimowe ankiety, dotyczące wykonywanej przez nich pracy. Z ankiet wynika, iż:

1) Sześć osób uznało, że nie ma, a cztery, że ma, wystarczającą ilość czasu, aby realizować pracę socjalną w taki sposób, jak by chciało.

Osoby, które uznały, że nie mają wystarczającej ilości czasu na realizację pracy socjalnej w taki sposób, jak by chciały, wskazały, jako przyczyny tego stanu, dużą ilość klientów oraz poświęcanie dużej ilości czasu na: pracę administracyjną; prowadzenie dokumentacji, w tym Niebieskich Kart; udzielanie odpowiedzi na pisma i skargi; pomoc klientom przy pisaniu odwołań; dodatkowe zadania związane z ustawą dotyczącą przeciwdziałania przemocy w rodzinie;

uczestnictwo w zespołach roboczych; monitoring środowisk dotkniętych przemocą; wydawanie decyzji klientom; wprowadzanie wywiadów środowiskowych do systemu „Pomost”.

- 2) Cztery osoby uznały, że MOPS posiada odpowiednie zabezpieczenie infrastrukturalne do prawidłowej realizacji zadań z zakresu pracy socjalnej, a sześć wskazało na złe warunki lokalowe - brak pomieszczenia do prowadzenia niekrępujących rozmów z klientami, ustawienie w sali operacyjnej 9 biurek.

W toku oględzin ustalono, że w siedzibie MOPS-u, w ogólnie dostępnym i widocznym miejscu, umieszczona jest informacja o podziale miasta na 12 rejonów opiekuńczych. Dla każdego rejonu, określonego nazwami ulic, wskazany jest jeden pracownik socjalny i godziny jego dyżurów. Pracownicy ci posiadają stanowiska pracy w dwóch pomieszczeniach: w jednym znajdowało się 9, a w drugim 3 stanowiska pracy. Równocześnie dyżury są pełnione co najwyżej przez 6 pracowników: w poniedziałek i czwartek od godziny 7.30 do 12.00 (w poniedziałek od godz. 12.00 czterech pracowników, a w czwartek od godz. 12.00 dwóch pracowników). We wtorki, środy i piątki dyżury pełni czterech pracowników od godz. 7.30 do 12.00, a dwóch od godz. 12.00. do 15.30.

- 3) Dwie osoby ankietowane wskazały, że realizowały zadania niezwiązane z pomocą społeczną. Jedna z tych osób za prace niezwiązane z pomocą społeczną uznała uczestniczenie w pracach Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Miejskiej Komisji Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych; druga osoba nie wskazała charakteru wykonywanych czynności niezwiązanych z pomocą społeczną.
- 4) Wszyscy ankietowani uznali, że kierownictwo MOPS-u i władze gminne nie stwarzają barier w realizacji niestandardowych działań związanych z identyfikacją osób i niesieniem pomocy społecznej oraz w uczestnictwie w szeroko rozumianych programach i projektach służących zapobieganiu wykluczeniom społecznym.
- 5) Sześć osób uznało, że są należycie przygotowane do realizacji zadań związanych z identyfikowaniem i monitorowaniem sytuacji społecznej, określonych w art. 119 ust. 1 pkt 2, 6, 7, 8 i 9 ustawy. Pozostałe 4 osoby, jako przyczyny nienależytego przygotowania do realizacji ww. zadań, wskazało: dużą ilość klientów, brak czasu, brak warunków lokalowych, nadmierną biurokracją, zbyt wiele środowisk objętych pomocą w rejonach opiekuńczych; tylko 1 osoba wskazała na potrzebę dalszego uczestnictwa w szkoleniach.
- 6) Osiem ankietowanych osób wskazało, że potrzebowało wsparcia ze strony radcy prawnego lub psychologa bądź też osób pracujących w innych specjalistycznych zawodach, z tego 6 osób otrzymało, a 2 osoby nie otrzymały takiego wsparcia.

(dowód: akta kontroli, str. 3-28)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

5.6.

Opis stanu
faktycznego

Badanie prawidłowości przeprowadzania rodzinnych wywiadów środowiskowych, wykonane na próbie 15 wybranych beneficjentów, w tym 5 o których MOPS otrzymał informacje od innych podmiotów, wykazało iż:

- Wszystkie wywiady przeprowadzone zostały w terminie 14 dni roboczych, określonym w § 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia

8 czerwca 2012 r. w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego¹¹, a wcześniej w §2 rozporządzeniem MPiPS z dnia 25 stycznia 2011 r.¹² w tej samej sprawie.

- Sporządzono 14 wywiadów w formie kwestionariuszy aktualnych na dzień sporządzania wywiadu. W jednym przypadku, w dniu 10.07.2013 r. (teczka 999 z 2013 r.), użyto kwestionariusza nieaktualnego, określonego rozporządzeniem MPiPS z dnia 25 stycznia 2011 r., który – zgodnie z przepisem § 13 ww. rozporządzenia z dnia 8 czerwca 2012 r. – mógł być stosowany nie dłużej niż do dnia 30 czerwca 2013 r.
- We wszystkich kwestionariuszach przedstawiona była sytuacja osobista, rodzinna i dochodowa klienta.
- Na podstawie przeprowadzonego wywiadu pracownik socjalny dokonywał analizy i oceny sytuacji osoby lub rodziny, formułował wnioski i opracowywał plan pomocy, zatwierdzany następnie przez Dyrektora MOPS-u.
- W treści wywiadów nie zawarto zapisów zachęcających do przekazania - przez beneficjenta pomocy społecznej, u którego przeprowadzono wywiad środowiskowy - informacji innym osobom o możliwości zwrócenia się przez nich do MOPS i skorzystania z danej formy pomocy; nie zawarto też adnotacji dotyczącej możliwości skorzystania z aktualnie realizowanych programów (np. przeciw wykluczeniom społecznym, przemocy w rodzinie itp.).
- Zgodnie z wymogiem art. 107 ust. 4 ustawy, w sytuacji ubiegania się o przyznanie świadczenia po raz kolejny (6 spraw), sporządzana była aktualizacja wywiadu, we wszystkich przypadkach w terminie 14 dni roboczych.
(dowód: akta kontroli, str. 411-415)

Uwagi dotyczące badanej działalności

W jednym przypadku użyto nieaktualnego kwestionariusza rodzinnego wywiadu środowiskowego, określonego rozporządzeniem MPiPS z dnia 25 stycznia 2011 r., który – zgodnie z przepisem § 13 ww. rozporządzenia z dnia 8 czerwca 2012 r. – mógł być stosowany nie dłużej niż do dnia 30 czerwca 2013 r.
(dowód: akta kontroli, str. 411-415)

5.7.

Opis stanu faktycznego

Regulamin organizacyjny MOPS-u zawierał uregulowania dotyczące nadzoru wykonywania obowiązków m.in. przez pracowników socjalnych. Dyrektor bezpośrednio kierował i nadzorował pracę działów, w których zatrudnieni byli pracownicy socjalni – Działu Pomocy Środowiskowej i MOIK-u. Do zadań Kierownika Działu Pomocy Środowiskowej i Kierownika MOIK-u należało m.in. sprawowanie bieżącego nadzoru nad terminowym i prawidłowym wykonywaniem zadań przez podległych pracowników. Do zadań pracowników socjalnych - koordynatorów (2 osoby) należało: sprawowanie nadzoru nad rozpoznawaniem i ustalaniem przez pracowników socjalnych potrzeb indywidualnych w zakresie pomocy społecznej oraz planowaniem zaspokojeniem potrzeb przy wykorzystaniu różnych form pomocy; dokonywanie analizy rodzinnych wywiadów środowiskowych pod kątem kompletnego i rzetelnego przygotowania oraz nadzoru nad prowadzoną przez pracowników socjalnych dokumentacją. Zadania związane z nadzorem pracy pracowników socjalnych zostały także uregulowane Zarządzeniem Dyrektora MOPS z 15.12.2010 r. w sprawie zasad funkcjonowania kontroli zarządczej w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Sieradzu. Zarządzenie dotyczy wszystkich pracowników MOPS-u, w tym

¹¹ Dz. U. z 2012 r., poz. 712,

¹² rozporządzenie MPiPS z dnia 25 stycznia 2011 r. w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego (Dz. U. Nr 27, poz. 138),

pracowników socjalnych. Określa m.in. cele kontroli; jej podstawowe funkcje, w tym ocenianie prawidłowości pracy; etapy postępowania kontrolnego; organizacje kontroli zarządczej, obejmującej samokontrolę, kontrolę funkcjonalną i instytucjonalną; kryteria kontroli. Nadzór nad funkcjonowaniem kontroli zarządczej sprawuje dyrektor MOPS-u.

Pracownicy socjalni co miesiąc składają sprawozdania, w których przedstawiają m.in. dane o liczbie: przeprowadzonych wywiadów; przyjętych interesantów; odwiedzin w środowisku; rodzin objętych pomocą; zawartych kontraktów socjalnych; osób skierowanych do psychologa, prawnika, terapeuty; osób objętych Niebieską Kartą, osób objętych pracą socjalną, środowisk nowo rozpoznanych, godzin w terenie oraz przedstawiają inne informacje np. o współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Prowadzona jest ewidencja wyjść służbowych. W czterech zbadanych przypadkach czynności dokonane w trakcie wyjścia zostały przez pracowników udokumentowane. Zarządzeniem p.o. Dyrektora MOPS-u z 25.06.2009 r. określony został Regulamin przeprowadzania okresowej oceny kwalifikacyjnej pracowników, który m.in. określa rodzaj kryteriów oceny, zasady ich wyboru i procedurę dokonywania oceny. Ocena dokonywana jest co najmniej raz na dwa lata. Ostatnia okresowa ocena kwalifikacyjna pracowników socjalnych przeprowadzona została we wrześniu 2013 r. Wszyscy pracownicy zostali ocenieni pozytywnie.

(dowód: akta kontroli, str. 214, 568, 570, 573-574, 586-640)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

5.8.

Opis stanu
faktycznego

Od dnia 31.12.2013 r. wszedł w życie art. 121a ustawy, który w ust. 1 stanowi m.in., iż pracownik socjalny ma prawo do korzystania z poradnictwa prowadzonego przez superwizorów pracy socjalnej, a w ust. 3, że minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego może określić, w drodze rozporządzenia, m.in. wytyczne i standard dla superwizji pracy socjalnej. Minister Pracy i Polityki Społecznej do czasu kontroli (do 4.09.2014 r.) nie wydał takiego rozporządzenia, a z informacji na stronie BIP MPiPS wynika, że jego projekt poddany został uzgodnieniom i konsultacjom. Dyrektor MOPS wyjaśnił, że: do 4.09.2014 r. w MOPS nie realizowano zadań wynikających z art. 121a ustawy, z uwagi na brak przepisów wykonawczych; pracownicy socjalni zostali zapoznani z treścią obowiązujących przepisów; po wejściu w życie rozporządzenia w sprawie superwizji pracy socjalnej oraz po otrzymaniu informacji o wykazie certyfikowanych superwizorów, zostaną podjęte czynności umożliwiające korzystanie z poradnictwa przez nich prowadzonego.

(dowód: akta kontroli, str. 534-537)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

5.9.

Opis stanu
faktycznego

Kontroler zwrócił się do 20 beneficjentów pomocy społecznej o wypełnienie anonimowych ankiet, dotyczących jakości świadczonej pracy socjalnej przez pracowników MOPS-u. Ankiety przesłało 5 beneficjentów; były to trzy kobiety i dwóch mężczyzn, w wieku od 26 do 61 lat, z wykształceniem podstawowym (1 osoba), zawodowym (3 osoby) i średnim (1 osoba), ostatnio wykonujące zawody: prasowaczki, dekarza, pracownika budowlanego, sprzedawcy-kasjera

i ekspedientki, od utraty ostatniej pracy minęły 2 lata w przypadku 3 osób i 3 lata w przypadku 2 osób.

W ankietach cztery osoby wyraziły zadowolenie z jakości wykonywanej pracy socjalnej pracowników MOPS-u, a jedna osoba wyraziła niezadowolenie, stwierdzając: „Pani jest niesympatyczna, nie mówi, co mnie się należy a jak pytam to też jest niezadowolona i zawsze widzi problem. Aczkolwiek inna pani z zastępstwa była świetna”. Wszyscy ankietowani stwierdzili, że byli uprzejmie traktowani. Trzy osoby uznały, że pracownik socjalny poświęca im wystarczającą ilość czasu, a dwie, że niewystarczającą. Czterem osobom pracownik socjalny przedstawił, a jednej nie przedstawił, możliwych form pomocy społecznej. Trzy osoby zostały poinformowane przez pracownika socjalnego, a dwie nie zostały poinformowane, o możliwości uczestnictwa w programach osłonowych, przeciw wykluczeniom społecznym bądź programach aktywności lokalnych. Otrzymana z MOPS-u pomoc wpłynęła na poprawę sytuacji dwóch ankietowanych, nie wpłynęła na poprawę sytuacji dwóch osób, a jedna osoba nie udzieliła odpowiedzi.

(dowód: akta kontroli, str. 36-43)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, że udzielone przez ankietowanych odpowiedzi wskazują na możliwość wystąpienia uchybień w pracy niektórych pracowników socjalnych, takich jak: niepoświęcenie beneficjentom wystarczającej ilości czasu; nieprzedstawienie możliwych form pomocy społecznej; niepoinformowanie o możliwości uczestnictwa w programach osłonowych, przeciw wykluczeniom społecznym bądź programach aktywności lokalnych.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie mimo stwierdzonych nieprawidłowości działalność kontrolowanej jednostki w badanym obszarze.

6. Działania, w tym nieobowiązkowe, podejmowane przez MOPS służące ujawnieniu potencjalnych beneficjentów pomocy społecznej

6.1.

Opis stanu
faktycznego

W badanej grupie 10 pracowników socjalnych sześćoro stwierdziło, iż nie wyszukiwało osób mających trudności z ujawnieniem swoich potrzeb; kierowało pomoc społeczną do osób, które złożyły wnioski o pomoc. Jeden pracownik podczas wizyty w środowisku klientów objętych już pomocą, uzyskał informację o wprowadzeniu się nowych lokatorów; udał się z własnej inicjatywy pod wskazany adres, gdzie okazało się, że rodzina wymagała pomocy i wsparcia; swoje działanie pracownik udokumentował notatką i przeprowadzonym wywiadem środowiskowym; działanie takie zdaniem NIK stanowiło dobrą praktykę.

Pracownicy socjalni z MOIK-u w celu wyszukiwania osób mających trudności z ujawnieniem swoich potrzeb stosowali szereg dobrych praktyk, wykorzystywali w trakcie pracy w terenie techniki pracy socjalnej (rozmowy, wywiad swobodny, obserwacje, analizę dokumentów), wymianę informacji z asystentem rodziny, dzielnicowym, kuratorem sądowym, pedagogiem szkolnym, pielęgniarką środowiskową, rozmowy z członkami rodziny, sąsiadami, jeden pracownik uczestniczył w okresie zimowym w działaniach zmierzających do umieszczenia osób bezdomnych w schronisku.

W celu ustalenia możliwych do zaspokojenia przez pomoc społeczną potrzeb osób już ujawnionych pracownicy socjalni stosowali następujące sposoby: kontakt ze środowiskiem; rozmowy; przeprowadzenie wywiadu środowiskowego; analizę dokumentów; rozmowy z innymi członkami rodziny, sąsiadami, instytucjami

i organizacjami pozarządowymi; ustalenie najpilniejszych potrzeb; przyjęcie wniosku; ustalenie planu pomocy; monitorowanie realizacji zaspokojenia potrzeb; ustalenie z klientem warunków ponownego zgłoszenia się do MOPS-u celem złożenia wniosku o pomoc.

Postępowania powyższe nie zostały skatalogowane i opisane, np. w formie podręcznika dobrych praktyk. Pracownicy MOPS nie występowali z propozycjami opracowania takich dokumentów. W działalności MOPS występuje jednak szereg dobrych praktyk, pozwalających dotrzeć do osób mających trudności z ujawnieniem swoich potrzeb, możliwych do zaspokojenia przez pomoc społeczną, do których można zaliczyć:

- spotkania z udziałem przedstawicieli Policji, Straży Miejskiej, UM, SP ZOZ i pracowników MOPS-u, w celu ustalenia wewnętrznych procedur postępowania w zakresie udzielania wsparcia osobom bezdomnym w okresie jesienno-zimowym; wspólne z Policją patrolowanie miejsc gromadzenia się osób bezdomnych w okresie zimowym;
- służące wymianie informacji, dotyczących identyfikacji oraz monitorowania sytuacji społecznej, organizowanie przez MOPS spotkań o charakterze informacyjno-promocyjnym: Piknik Informacyjno-Promocyjny, Rodzinny Piknik Integracyjny, Światowy Dzień Osób Niepełnosprawnych, Międzynarodowy Dzień Wolontariatu, Międzynarodowy Dzień Rodziny, na które zapraszani są m.in. beneficjenci korzystający z pomocy Ośrodka Adaptacyjnego, Warsztatu Terapii Zajęciowej, Domu Dziennego Pobytu, świetlic środowiskowych, przedstawiciele organizacji pozarządowych, przedstawiciele mediów publicznych, pracownicy socjalni innych jednostek;
- podjęcie przygotowań do prowadzenia programu korekcyjno-edukacyjnego ze sprawcami przemocy w rodzinie;
- współpraca ze szkołami na podstawie zawartych porozumień, których przedmiotem było zapewnienie potrzebującym dzieciom posiłków w dni nauki szkolnej, spotkania z przedstawicielami szkół, których informowano o zasadach prowadzenia dożywiania dzieci oraz o prowadzonych przez MOPS działaniach pomocowych na rzecz dzieci, zachęcano do zgłaszania niepokojących sytuacji w szkole;
- promowanie w lokalnych mediach form pomocy społecznej, m.in. zapraszano przedstawicieli mediów na organizowane spotkania informacyjno-promocyjne;
- zorganizowanie w strukturze MOPS-u Miejskiego Ośrodka Interwencji Kryzysowej;
- zatrudnianie dwóch asystentów rodziny oraz asystenta rodziny w ramach projektu „Uwierzyć w siebie”;
- zatrudnianie psychologów i prawników prowadzących poradnictwo dla osób potrzebujących takiej pomocy, w tym psychologów wykonujących swoje obowiązki w szkołach podstawowych i gimnazjach (od 2014 r. psychologzy ci zatrudnieni są w szkołach);
- realizowanie programów pomocowych: Uwierzyć w siebie – pierwszy krok do przełamania bierności i zdobycia zatrudnienia, Program Aktywności Lokalnej „Uwierzyć w siebie”, Pomoc gminy w zakresie dożywiania, PEAD, Resortowy Program Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej „Asystent Rodziny”, Program Asystent Rodziny i Koordynator Rodzinnej Pieczy Zastępczej, Program wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”.

(dowód: akta kontroli, str. 204-218, 790-973, 981-988, 1012-1015, 1041-1077, 1175-1214)

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

6.2.

Opis stanu faktycznego

W strukturze MOPS-u utworzono MOIK. Do zakresu jego działania należy udzielanie wsparcia osobom i rodzinom w kryzysach, poprzez m.in. podejmowanie działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie w ramach pracy Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, powołanego przez Prezydenta Miasta Sieradza zarządzeniem z 20.06.2011 r., zgodnie z art. 9a ust. 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, a następnie zarządzeniem z 13.06.2014 r. W obu zarządzeniach w skład Zespołu Interdyscyplinarnego powołano 17 osób – przedstawicieli podmiotów określonych art. 9a ust. 3, 4 i 5 ww. ustawy. Wykonanie zarządzeń Prezydent powierzył Dyrektorowi MOPS-u. Prezydent określił również, w regulaminie ustalonym zarządzeniem z 3.10.2011 r., szczegółowy zakres prac Zespołu Interdyscyplinarnego. W obu Zespołach Przewodniczącym był zastępca Dyrektora MOPS-u, Zastępcą Przewodniczącego - przedstawiciel KPP, sekretarzem – pracownik MOPS.

Podejmowanie przez Zespół Interdyscyplinarny interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywało się na podstawie procedury „Niebieska Karta”. Dla każdej sprawy wszczynanej na podstawie Niebieskiej Karty powoływano grupę roboczą. W skład grupy wchodził: każdorazowo dzielnicowy i pracownik socjalny właściwego rejonu opiekuńczego, a ponadto, zależnie od potrzeb, inne osoby, np.: pracownik MOIK, przedstawiciel Miejskiej Komisji Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, przedstawiciel szkoły.

Członkowie grup roboczych, w celu rozwiązania problemów związanych z wystąpieniem przemocy w rodzinie, diagnozowali sytuację w rodzinach przedstawiając jej problemy, potrzeby i zasoby w Niebieskiej Karcie część C i D. Grupa robocza ustalała plan pomocy dla członków rodzin dotkniętych przemocą, terminy i osoby odpowiedzialne za realizację poszczególnych etapów działań pomocowych. Przebieg posiedzeń grup roboczych i dokonane ustalenia, dotyczące sytuacji w rodzinie, dokumentowano. Realizacja ustalonego planu pomocy była monitorowana przez pracowników socjalnych MOPS-u i dzielnicowych KPP, którzy składali relacje na posiedzeniach grupy roboczej. Po analizie i ocenie sytuacji w danej rodzinie, grupa robocza wnioskowała o kontynuowanie działań pomocowych i dalszy monitoring bądź o zakończenie procedury. Decyzję o zakończeniu procedury podejmował przewodniczący Zespołu Interdyscyplinarnego.

(dowód: akta kontroli, str. 192-229)

Ustalone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

6.3.

Opis stanu faktycznego

W okresie objętym kontrolą MOPS pozyskiwał i właściwie wykorzystywał informacje odnośnie potrzeb społecznych, posiadane przez: Zespół Opieki Zdrowotnej, inne ośrodki pomocy społecznej, Wojewódzki Szpital Psychiatryczny w Warcie, Szpital Wojewódzki, szkoły, Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy, UM, PCPR, Policję, Sąd Rejonowy. W wyniku pozyskanych informacji wszczęto 50 postępowań, w dwóch przypadkach odmówiono udzielenia pomocy, a w pozostałych pomoc została udzielona na podstawie wydanej decyzji, w tym 26 osobom wcześniej

nieobjętym pomocą. Współpracę z podmiotami wyszczególnionymi w art. 2 ust. 2 ustawy przedstawiono w punkcie 3.2 niniejszego wystąpienia.

W okresie objętym kontrolą MOPS nie występował pisemnie o informacje odnośnie potrzeb społecznych, w tym o określenie potencjalnych beneficjentów pomocy społecznej, do podmiotów zobowiązanych do przeciwdziałania bezrobociu (urzędy pracy), pomocy w zakresie rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz pomocy w zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (PFRON, zespoły ds. orzekania o stopniu niepełnosprawności, warsztaty terapii zajęciowej inne niż warsztaty prowadzone przez MOPS, podmioty prowadzące turnusy rehabilitacyjne, urzędy pracy, społeczne rady ds. osób niepełnosprawnych), do środowisk lokalnych i administracji budynków. Dyrektor MOPS-u wyjaśnił, że MOPS podejmuje działania, które mają na celu dotarcie do wszystkich mieszkańców miasta kwalifikujących się do objęcia wsparciem. Wymiana informacji z innymi podmiotami często odbywa się w bezpośrednim kontakcie lub telefonicznie i działania te nie są udokumentowane; w drodze współpracy bezpośredniej z kierownictwem lokalnych jednostek i organizacji pozarządowych MOPS uzyskuje informacje o konieczności rozwiązania konkretnych sytuacji dotyczących ich beneficjentów; pracownicy (w tym Dyrektor MOPS-u) uczestniczą w posiedzeniach: Komisji Społecznej Rady Miejskiej w Sieradzu, Miejskiej Komisji Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespole Interdyscyplinarnym ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Zespole Konsultacyjnym ds. Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi, na których zgłaszane są aktualne problemy mieszkańców, a dzięki temu istnieje możliwość pozyskania informacji o potencjalnych nowych odbiorcach świadczeń pomocy społecznej.

(dowód: akta kontroli, str. 974-979)

Ustalone
nieprawidłowości

Uwagi dotyczące
badanej działalności

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Najwyższa Izba Kontroli zauważa, że MOPS nie pozyskiwał udokumentowanych informacji od wszystkich podmiotów zobowiązanych do działania w sytuacji wystąpienia zjawisk mogących powodować wykluczenie społeczne i stanowiących przesłankę udzielenia pomocy społecznej, mógł zatem nie wykorzystać wszystkich możliwości dotarcia do potencjalnych beneficjentów pomocy społecznej.

6.4.

Opis stanu
faktycznego

Porozumienia MOPS-u z podmiotami, o których mowa w art. 2 ust. 2 ustawy, w tym na podstawie zawartych porozumień (z ZHP, Stowarzyszeniem DARY LOSU, Wspólnotą Światło i Wiara, Stowarzyszeniem Pomocy Rodzinie AMICUS, z Klubem Amazonka i schroniskiem w Henrykowie) przedstawiono w punkcie 3.2. niniejszego wystąpienia.

W ramach współpracy z innymi podmiotami mogącymi posiadać informacje o potencjalnych odbiorcach pomocy społecznej, MOPS zawarł n.w. porozumienia:

– Porozumienia ze szkołami podstawowymi i gimnazjami, na podstawie których zapewniono gorące posiłki, opłacane przez MOPS, w dni nauki szkolnej dzieciom w Ośrodku Szkolno-Wychowawczym, w 3 gimnazjach i 6 szkołach podstawowych. Strony porozumień zobowiązały się m.in. bieżącego kontaktu i uzupełniania imiennego wykazu dzieci, którym niezbędna jest ww. pomoc. Liczba dzieci, które otrzymywały w szkołach posiłki wynosiła: 423 w 2012 r., 436 w 2013 r. i 285 w 2014 r.

(dowód: akta kontroli, str. 50, 65, 76, 980-988)

– Porozumienie z Ochotniczym Hufcem Pracy, w ramach którego OHP i MOPS kilkakrotnie wymieniły informacje dotyczące rekrutacji do projektów; OHP przeprowadzało zajęcia edukacyjne i warsztatowe w świetlicach środowiskowych

w roku szkolnym oraz podczas wakacji i ferii zimowych, przeprowadzało konkursy tematyczne podczas Rodzinnych Pikników Integracyjnych, na Pikniku Informacyjno-Promocyjnym i na obchodach Międzynarodowego Dnia Rodziny udzielało mieszkańcom bezpośredniej informacji na temat realizowanych przez siebie zadań i rozdawało ulotki informacyjne.

(dowód: akta kontroli, str. 991-992, 998-1011)

– Porozumienie z Zakładem Karnym w Sieradzu, o współpracy w celu przygotowania osób opuszczających Zakład Karny do społecznej adaptacji; MOPS zobowiązany jest m.in. do przesyłania wywiadów środowiskowych na wniosek Dyrektora Zakładu, a Zakład do powiadamiania MOPS-u o potrzebie udzielenia osobie zwalnianej z Zakładu, za jej zgodą, pomocy. W okresie objętym kontrolą MOPS udzielił pomocy 37 osobom mającym trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z Zakładu Karnego.

(dowód: akta kontroli, str. 53, 68, 79, 993-994, 997)

Dyrektor MOPS wyjaśnił, że w treści zawartych przez MOPS z innymi podmiotami porozumień nie były określone zobowiązania tych podmiotów do informowania MOPS-u o potencjalnych odbiorcach wsparcia, co nie oznacza, że taka współpraca nie istnieje, a dowodem na to jest szereg decyzji administracyjnych, wydanych w wyniku postępowań wszczętych z urzędu po otrzymaniu informacji od takich podmiotów, jak: szpitale, Policja, szkoły, ośrodki pomocy społecznej, UM, PCPR, Monar-Markot, Sąd, Prokuratura.

(dowód: akta kontroli, str. 995-996)

W okresie objętym kontrolą MOPS nie posiadał możliwości korzystania z elektronicznej drogi do dwukierunkowej wymiany, z PUP, informacji dotyczących beneficjentów obszaru rynku pracy i pomocy społecznej na poziomie lokalnym (projekt e-platforma). W dniu 15.07.2014 r. MOPS podpisał umowę z PUP powierzającą przetwarzanie danych osobowych, finalizującą proces wdrożenia Samorządowej Elektronicznej Platformy Informacyjnej. Ze strony MOPS wskazano osoby (w celu nadania uprawnień), które będą miały dostęp do danych osobowych w SEPI. Po przekazaniu przez PUP loginów oraz haseł, platforma została uruchomiona w dniu 1.08.2014 r.

(dowód: akta kontroli, str. 538-551)

Ośrodek nie zawarł z PUP porozumienia, o którym mowa w art. 50 ust. 3 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Dyrektor MOPS wyjaśnił, że: MOPS nie zawarł porozumienia z PUP kompleksowo regulującego współpracę w celu realizacji zadań, o których mowa w art. 50 ust. 2 pkt 2 i ust. 3, ale w zadania te wpisuje się porozumienie zawarte w dniu 1.01.2009 r. w celu realizacji projektu współfinansowanego ze środków EFS „Uwierzyć w siebie – pierwszy krok do przełamania bierności i zdobycia zatrudnienia” - w zakresie dotyczącym realizacji kontraktów socjalnych; planowana jest platforma współpracy na płaszczyźnie realizacji Programu Aktywizacji i Integracji – przedstawiciele MOPS uczestniczyli już w spotkaniu zorganizowanym przez PUP dotyczącym współpracy podmiotów w zakresie stosowania znowelizowanych ustaw.

(dowód: akta kontroli, str. 995-996)

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Najwyższa Izba Kontroli uważa, że zawarcie z PUP porozumienia, o którym mowa w art. 50 ust. 3 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, odnoszącego się w pełnym zakresie, a nie tylko dotyczącego kontraktów socjalnych, do działań określonych art. 50 ust. 2 pkt 2 ww. ustawy, mogłoby się przyczynić do poszerzenia zakresu pomocy świadczonej beneficjentom, w tym ich aktywizacji zawodowej.

Ustalone
nieprawidłowości
Uwagi dotyczące
badanej działalności

Opis stanu faktycznego

6.5.

Pracownicy MOPS-u uczestniczyli w wymianie doświadczeń, dotyczących identyfikacji i monitorowania sytuacji społecznej, poprzez udział w:

- szkoleniu dla kadr pomocy społecznej zorganizowanym w 2014 r. przez Wspólną Roboczą Związków Organizacji Specjalnych WRZOS na temat: „Katalog Dobrych Praktyk w Zakresie Stosowania Standardów oraz Standardy Usług Pomocy Społecznej”; pracownicy socjalni (12 osób) uczestniczyli w tym szkoleniu wspólnie z pracownikami innych ośrodków pomocy społecznej; zajęcia miały charakter warsztatowy.
- szkoleniu w 2014 r. w PUP (4 pracowników), z udziałem pracowników innych ośrodków pomocy społecznej, dotyczącym współpracy podmiotów w zakresie stosowania znowelizowanych ustaw;
- spotkaniach organizowanych przez UM z przedstawicielami organizacji pozarządowych współpracujących z Samorządem Miasta, tematem których było omówienie sprawozdania z realizacji „Programu współpracy Samorządu Miasta Sieradza z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego” – w spotkaniach tych każdorazowo uczestniczył Dyrektor i pracownik MOPS, który brał udział w roboczych spotkaniach Zespołu ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi, na których omawiane są bieżące i powstają nowe inicjatywy społeczne;
- pracy Kapituły Plebiscytu na „Sieradzkiego Wolontariusza Roku”, organizowanego przez Prezydenta Miasta Sieradza, która dokonuje rozstrzygnięcia Plebiscytu (wybiera kandydatów spośród nadesłanych zgłoszeń nominowanych do tytułu); zgłoszeń do Plebiscytu mogą dokonywać: organizacje pozarządowe działające na terenie Sieradza lub na rzecz jego mieszkańców, placówki publiczne z terenu miasta Sieradza, osoby fizyczne korzystające z pomocy wolontariuszy; podczas Gali Plebiscytu nagrodzono 3 wolontariuszy zgłoszonych przez MOPS w 2012 r. i 1 wolontariusza zgłoszonego w 2013 r.
- posiedzeniach Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy, w pracach którego uczestniczyło 4 przedstawicieli MOPS-u
- posiedzeniach Miejskiej Komisji Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, pracownik socjalny MOIK-u pełnił w tej komisji funkcję Zastępcy Przewodniczącego ds. Programowych;
- spotkaniach z udziałem przedstawicieli Policji, Straży Miejskiej, UM, SP ZOZ i pracowników MOPS-u w celu ustalenia wewnętrznych procedur postępowania w zakresie udzielania wsparcia osobom bezdomnym w okresie jesienno-zimowym na terenie miasta Sieradza; oraz patrole mające na celu monitorowanie problemu bezdomności na terenie Sieradza;

Wymianie informacji dot. identyfikacji oraz monitorowania sytuacji społecznej służyły organizowane przez MOPS spotkania o charakterze m.in. informacyjno-promocyjnym: Piknik Informacyjno-Promocyjny oraz Rodzinny Piknik Integracyjny, Światowy Dzień Osób Niepełnosprawnych oraz Międzynarodowy Dzień Wolontariatu, Międzynarodowy Dzień Rodziny.

Opracowując Strategię na lata 2014 – 2020, zaproszono do współpracy instytucje i organizacje działające w mieście bądź obejmujące zasięgiem działania jej mieszkańców, a także liczne lokalne podmioty oraz grupę reprezentantów środowiska lokalnego (liderzy lokalni – w tym radni i mieszkańcy miasta) - m.in. w ramach ankiety „Problemy społeczne w opinii środowiska lokalnego”. Lokalne podmioty (w tym organizacje pozarządowe) są również zapraszane do dokonania analizy realizacji zadań strategicznych, a tym samym monitorowania sytuacji społecznej.

Dyrektor MOPS uczestniczył (w ramach konsultacji społecznych) w pracach związanych z opracowaniem dokumentów strategicznych, takich jak: Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych, Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2014 – 2020.

Dyrektor i przedstawiciele MOPS uczestniczyli w spotkaniach na zaproszenie lokalnych podmiotów, na których każdorazowo wymieniane są informacje dot. sytuacji społecznej, problemów środowiska lokalnego, możliwości oraz sposobów ich rozwiązywania.

MOPS współpracował z UM Sieradza w zakresie organizacji pracy wolontariuszy podczas akcji Fundacji Ronalda Mc Donalda „NIE nowotworom u dzieci”, polegającej na dwudniowych, bezpłatnych badaniach profilaktycznych).

MOPS uczestniczy w 2014 r. projekcie systemowym Regionalnego Centrum Polityki Społecznej „Wsparcie i podnoszenie kwalifikacji zawodowych kadr pomocy społecznej i integracji społecznej” (Poddziałanie 7.1.3 POKL) – zadanie to ma na celu wypracowanie na poziomie Powiatu Sieradzkiego Platformy Współpracy Międzyinstytucjonalnej (inicjowanie, realizacja i monitoring wspólnych działań, podjętych w oparciu o zidentyfikowane potrzeby społeczne). Powiat sieradzki został wybrany spośród 10 powiatów uczestniczących w spotkaniach Platformy w poprzednim roku, w oparciu o wysokie oceny animatorów.

Przedstawiciele MOPS-u brali udział w następujących szkoleniach i konferencjach:

- Konferencja inauguracyjna kampanię dotyczącą aktywizację osób w wieku 50+ - Łódź 16 kwietnia 2012 r. oraz Gala podsumowująca kampanię „Aktywni 50+ Daj się zaskoczyć” objęta patronatem Ministra Pracy i Polityki Społecznej oraz Marszałka Województwa Łódzkiego - Łódź 7 grudnia 2012 r.;
- Konferencja pod patronatem Marszałka Województwa Łódzkiego „Aktualne problemy społeczne a przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu” – Łódź 7 - 8 kwietnia 2014 r.;
- Konferencja pod patronatem Marszałka Województwa Łódzkiego – VI Wojewódzkie Obchody Dnia Rodzicielstwa Zastępczego „Rodzina – interwencja – wsparcie – wzmocnienie” – Zd. Wola, 30 maja 2014 r.;
- Konferencja pt. „Bogactwo rozwoju mieszkańców Łódzkiego. 7 lat POKL w województwie łódzkim.” – 29 listopada 2013 r.;
- Konferencja „Krajowa oraz regionalna polityka przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz przemocy ze względu na płeć” Łódź 6 września 2013 r.;
- Spotkanie animacyjne w ramach projektu „Społecznie znaczy ekonomicznie” – Sieradz 26 kwietnia 2013 r.;
- Szkolenie z zakresu kontraktu socjalnego i wywiadu środowiskowego – Sieradz 22.05.2014 r.;
- Konferencja Łódzki Kapitał Ludzki dla wszystkich – od juniora do seniora. Dobre praktyki w ramach POKL, Łódź 23 listopada 2012 r.;
- Konferencja „Pomoc społeczna w regionie łódzkim – teraźniejszość i perspektywy” Łódź 3 października 2012 r.;
- Konferencja „Public relations w pomocy społecznej. Skuteczniejsze kontakty z mediami, opinią publiczną oraz budowanie wizerunku instytucji” – Łódź 20 września 2012 r.;
- Seminarium dotyczące roli i znaczenia zawodu pracownika socjalnego dla lokalnej społeczności – Piotrków Trybunalski 01 czerwca 2012 r.

(dowód: akta kontroli, str. 1012-1174)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

6.6.

Opis stanu faktycznego

Formy udzielanej pomocy i podejmowane przez MOPS działania informacyjno-promocyjne były promowane w lokalnych mediach:

- w rozgłośni regionalnej „Nasze Radio” – 12 wywiadów z Dyrektorem MOPS-u i 15 informacji;
- w tygodniku „Siedem Dni” – 8 artykułów;
- w telewizji SIERADZKA TV MEDIA – 6 informacji;
- w tygodniku „Nad Wartą” dwie informacje i w tygodniku 7 dni jedna informacja o projekcie „Uwierz w siebie”;
- 17 artykułów na stronach: www.tvn24.pl, <http://sieradz.naszemiasto.pl>, <http://sieradz.com.pl>.

Zapraszano przedstawicieli mediów na organizowane spotkania informacyjno-promocyjne. Na stronie BIP MOPS-u zamieszczano informacje (zaktualizowane w toku kontroli) o zasadach przyznawania świadczeń z pomocy społecznej, (osoby, które mogą się starać o pomoc; powody przyznawania pomocy społecznej; rodzaje świadczeń, kryteria dochodowe uprawniające do świadczeń) oraz przyznawania świadczeń rodzinnych i świadczeń z funduszu alimentacyjnego. Informacje o formach działalności i świadczonej pomocy zamieszczone były również na internetowej stronie informacyjnej MOPS-u.

(dowód: akta kontroli, str. 1043-1077, 1187-1213)

Ustalone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

6.7.

Opis stanu faktycznego

MOPS uczestniczył w realizacji następujących programów mających na celu niesienie pomocy potrzebującym:

- 1) Miejskie Programy Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2006-2013, a następnie na lata 2014-2017. MOPS – MOIK realizując Programy m.in.: udzielał porad i konsultacji psychologicznych dla osób uzależnionych i eksperymentujących z narkotykami oraz członków ich rodzin, w ramach punktu informacyjno-konsultacyjnego ds. narkomanii; prowadził bezpłatne, specjalistyczne poradnictwo prawne i psychologiczne; przeprowadzał interwencje rodzinne, współpracował z rodzinami w miejscu zamieszkania, zatrudniał psychologów i pedagoga w szkołach podstawowych i gimnazjach. W roku 2012 Udzielono pomocy 14 rodzinom w 2012 r., 11 rodzinom w 2013 r. i 7 rodzinom w 2014 r. (do 30 czerwca), w tym odpowiedni 4, 5 i 4 nowym beneficjentom.
- 2) Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2006-2013, a następnie Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2017.

MOPS-MOIK realizował ww. programy m.in. poprzez następujące działania: diagnozę sytuacji i zjawisk patologicznych w zakresie przemocy w rodzinie; podejmowanie interwencji na rzecz ochrony rodziny przed przemocą (2012 r. – 434 osoby; 2013 r. – 392 osoby, I półr. 2014 r. – 260 osób); podejmowanie działań w ramach pracy Zespołu Interdyscyplinarnego (2012 r. – 86 osób, 2013 r. – 114, I półrocze 2014 r. – 52 osoby doznające przemocy w rodzinie); udzielanie specjalistycznego poradnictwa; prowadzenie konsultacji psychologicznych, w szczególności dla ofiar przemocy domowej; zabezpieczanie schronienia osobom w sytuacji zagrożenia zdrowia lub życia, w tym umożliwienie czasowego pobytu w mieszkaniu interwencyjnym (w 2 przypadkach w 2013 r. – beneficjenci dotychczasowi i w 2 przypadkach w I półroczu 2014 r. – w tym 1 nowy beneficjent); zapewnianie bezpieczeństwa

dzieciom poprzez umieszczenie u innej osoby najbliższej, w rodzinie zastępczej lub całodobowej placówce opiekuńczo – wychowawczej (2012 r. – 1 dziecko; 2013 r. – 2 dzieci, w I półroczu 2014 r. – 3 dzieci, w każdym przypadku beneficjenci dotychczasowi); współpracę ze służbami publicznymi; prowadzenie działalności o charakterze edukacyjno-profilaktycznym w środowisku lokalnym.

W ramach realizacji Programu zorganizowano w 2012 r. szkolenie „Skuteczna praca z rodziną”, w którym wzięli udział pracownicy socjalni, pedagodzy i psychologowie szkolni, kuratorzy sądowi, funkcjonariusze policji, przedstawiciele służby zdrowia (łącznie 28 osób) oraz w 2013 i 2014 r. szkolenie „Techniki prowadzenia Programu Korekcyjno-Edukacyjnego według autorskiego programu opracowanego na podstawie Modelu Duluth”, dla pracowników socjalnych i funkcjonariuszy policji (po 7 osób w każdym szkoleniu).

- 3) Resortowy Program Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na rok 2012 "Asystent rodziny", ogłoszony przez Ministra PiPS na podstawie art. 247 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. W wyniku rozstrzygnięcia konkursu ofert Gmina Miasto Sieradz podpisała z Wojewodą Łódzkim (organem zlecającym) umowę, o realizacji, w ramach ww. programu, zadania „Asystent Rodziny – druga edycja”, w okresie od 1.08.2012 r. do 31.12.2012 r.

MOPS zatrudnił asystenta rodziny od września 2012 r. W okresie od 01.09.2012 r. do 31.12.2012 r. asystent rodziny prowadził pracę z 22 rodzinami przeżywającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, w miejscu ich zamieszkania. Z czterema rodzinami pracował krócej niż 3 miesiące, nie pracował więcej niż z 20 rodzinami równocześnie. W dwóch rodzinach asystent zakończył pracę ze względu na zmianę metody pracy (nie zachodziła konieczność dalszego wspierania rodzin przez asystenta, pracę z rodzinami kontynuuje pracownik socjalny). Wszystkie rodziny, które zostały objęte wsparciem asystenta rodziny korzystały wcześniej z różnych form pomocy w MOPS. Nie zidentyfikowano nowych beneficjentów.

- 4) Program Asystent Rodziny i Koordynator Rodzinnej Pieczy Zastępczej na rok 2014, ogłoszony przez Ministra PiPS na podstawie art. 247 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, realizowany jest przez Gminę Miasto Sieradz na podstawie umowy z Wojewodą Łódzkim; w terminie od 1.01. do 31.12.2014 r.

W ramach Programu MOPS zatrudnił dwóch asystentów rodziny (jeden z asystentów rodziny od stycznia 2014 r., drugi asystent rodziny od maja 2014 r.). W I półroczu 2014 r. asystenci rodziny prowadzili pracę z 18 rodzinami; w tym okresie nie zakończyli pracy z żadną z rodzin. Wszystkie rodziny korzystały wcześniej z różnych form pomocy w MOPS-ie. Nie zidentyfikowano nowych beneficjentów.

- 5) PEAD; formę i skalę udzielonej pomocy przedstawiono w punkcie 3.2 niniejszego wystąpienia.

- 6) Programy w zakresie dożywiania:

- Program wieloletni "Pomoc państwa w zakresie dożywiania" na lata 2006-2013. W 2012 r. pomocą w ramach tego Programu objęto 1552 osoby, a w 2013 r. 1784 osoby (MOPS określił liczbę nowych beneficjentów szacunkowo na około 70 osób w 2012 r. i około 100 osób w 2013 r.).
- Wieloletni program wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” na lata 2014-2020. W I półroczu 2014 r. pomocą objęto 1226 osób (w tym nowych beneficjentów około 30 osób).
- Wieloletni program osłonowy w zakresie dożywiania "Pomoc gminy w zakresie dożywiania" na lata 2014-2020, realizowany na podstawie

uchwały Rady Miejskiej. W I półroczu 2014 r. pomocą objęto 16 dzieci – bez wydania decyzji administracyjnej i bez ustalenia sytuacji rodziny w drodze rodzinnego wywiadu środowiskowego (w tym 3 dzieci objęto pomocą po raz pierwszy)

- 7) Projekt „Uwierzyć w siebie – pierwszy krok do przełamania bierności i zdobycia zatrudnienia”, w ramach POKL, współfinansowanego ze środków EFS, okres realizacji 2008-2015, realizowany na podstawie umowy z Instytucją Wdrażającą – Wojewódzkim Urzędem Pracy w Łodzi. W Projekcie uczestniczyły na podstawie kontraktu socjalnego w 2012 r. 83 osoby, w 2013 r. 65 osób i w 2014 r. 75 osób. Ponadto, w ramach projektu „Uwierzyć w siebie – (...)” realizowany był w 2013 i 2014 r. Program Aktywności Lokalnej, skierowany do osób dotkniętych zjawiskiem przemocy domowej (30 osób w 2013 r. i 25 osób w 2014 r.) W ramach ww. programów zrealizowano m.in. zadania:
- aktywna integracja, m.in.: warsztaty i indywidualne konsultacje z psychologiem oraz z doradcą zawodowym; szkolenia zawodowe, kurs prawa jazdy kategorii B, zatrudniono asystenta rodziny, uczestnicy korzystali z usług medycznych, zostali objęci ubezpieczeniem zdrowotnym;
 - wypłacano zasiłki okresowe lub celowe;
 - działania o charakterze środowiskowym: spotkanie integracyjno-informacyjne; Piknik Rodzinny w Kamionaczu, wyjścia do teatru; spotkania świąteczne wraz z paczkami świątecznymi; wycieczki integracyjne.

Rekrutacja do projektu przeprowadzana była spośród dotychczasowych klientów MOPS-u.

- 8) Program wspierania rodziny dla miasta Sieradza na lata 2014-2016, przyjęty przez Radę Miejską w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. MOPS wymieniony został wspólnie z innymi podmiotami (m.in.: UM, PCPR, OHP, stowarzyszenia, szkoły placówki wychowania pozaszkolnego, kościoły, Policja, Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej) jako realizator programu, którego celem jest: poprawa stanu funkcjonowania rodziny oraz podnoszenie jakości życia dzieci, praca z rodziną mająca na celu zapobieganie sytuacjom kryzysowym, zapewnienie poczucia bezpieczeństwa, socjalnego dziecku i rodzinie, bezpieczne funkcjonowanie na terenie szkoły, wspieranie rodzinnej pieczy zastępczej, wspieranie rodzin z niepełnosprawnym członkiem rodziny. Enumeratywnie przypisano tylko MOPS-owi zadania: dalsze funkcjonowanie jadłodajni, mieszkania interwencyjnego, Ośrodka Adaptacyjnego, Warsztatu Terapii Zajęciowej.
- 9) Miejski Program Promocji Zdrowia Psychicznego na lata 2011-2015. W ramach tego programu w MOIK-u udzielono 542 konsultacje psychologiczne, prowadzono grupę wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, zatrudniano psychologów i pedagogów w szkołach podstawowych i gimnazjach; prowadzono pracę socjalną na rzecz poprawy funkcjonowania osób zaburzonych psychicznie lub zagrożonych wystąpieniem tych zaburzeń poprzez m.in. pomoc klientom w kontakcie z placówkami specjalistycznymi, pomoc w sporządzeniu wniosków do sądu dotyczących skierowania na hospitalizację psychiatryczną bez zgody uczestnika postępowania – przykładowo, w okresie od stycznia do czerwca udzielono tej formy pomocy w 128 przypadkach, w tym 10 nowym beneficjentom.
- 10) Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. W okresie objętym kontrolą wśród klientów MOIK-u kryzysy wynikające z uzależnienia od alkoholu wystąpiły u 596 osób w 2012 r., 540 w 2013 i 357 w I półroczu 2014 r.; liczba nowych beneficjentów szacowana jest na kilka procent

(dowód: akta kontroli, str. 1214, 1227-1268, 1271-1286, 1292-1315)
MOPS otrzymywał informacje od Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Łodzi o możliwości aplikowania o środki z EFS. W wyniku tego realizowany jest od 2008 roku projekt pn.: „UWIERZYĆ W SIEBIE – pierwszy krok do przełamania bierności i zdobycia zatrudnienia” oraz wpisujący się w ten projekt Program Aktywności Lokalnej „Uwierzyć w siebie”, którego pomysłodawcą był MOPS.

W Centralnej Aplikacji Statystycznej zamieszczona została informacja o opublikowaniu Uchwały Rady Ministrów z dnia 10 grudnia 2013 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego programu wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” na lata 2014-2020 (MP z 2013 r., poz. 1024) oraz informacja o wskazówkach do uchwały. Dyrektor MOPS wyjaśnił, że na podstawie ww. uchwały opracowano „Wieloletni program wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” na lata 2014-2020”, realizowany jest przez MOPS. Ponadto Dyrektor MOPS wyjaśnił, że o konieczności lub możliwości realizacji innych programów przeciw wykluczeniu społecznemu MOPS dowiedział się ze stron internetowych lub z obowiązujących przepisów.

(dowód: akta kontroli, str. 1215-1226)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

6.8.

Opis stanu
faktycznego

Na zorganizowanych przez MOPS spotkaniach w sprawie wsparcia osób bezdomnych w okresie jesienno-zimowym 2012/2013 i 2013/2014, z udziałem przedstawicieli Policji, Straży Miejskiej, UM, SPZOZ, Straży Ochrony Kolei, ustalono procedury dokonywania kontroli miejsc, w których mogą przebywać bezdomni i postępowania wobec tych osób, celem udzielenie im pomocy; rozpisano zadania poszczególnych podmiotów

(dowód: akta kontroli, str. 1041,1042, 1175-1180)

Na spotkaniach z przedstawicielami szkół podstawowych i gimnazjów przedstawiciele MOPS-u przedstawiali procedury związane z programami dożywiania dzieci, co udokumentowano protokołem ze spotkania.

(dowód: akta kontroli, str. 1181)

W MOPS-ie nie opracowano innych pisemnych procedur określających zasady współpracy, mające na celu rozpoznanie sytuacji społecznej osób wymagających wsparcia, z takimi podmiotami jak: Powiatowy Urząd Pracy, przychodnie i placówki udzielające świadczeń zdrowotnych, schroniska, przedszkola, organizacje pozarządowe, administracje osiedli, kościoły i związki wyznaniowe.

Dyrektor MOPS-u wyjaśnił, iż brak sformalizowanych procedur i porozumień, mających na celu rozpoznanie sytuacji społecznej osób wymagających wsparcia, nie oznacza braku współpracy z ww. podmiotami; współpraca ta opiera się o kontakty korespondencyjne, osobiste, a najczęściej telefoniczne; z PUP-em MOPS współpracuje w sposób ciągły, a w celu realizacji Projektu „Uwierzyć w siebie – (...)” zawarto porozumienie dotyczące realizacji kontraktów socjalnych, nawiązana została współpraca w ramach platformy informacyjnej Publicznych Służb Zatrudnienia SEPI, rozpoczęto przygotowania do współpracy na płaszczyźnie realizacji Programu Aktywizacji i Integracji; prowadzona jest bieżąca wymiana informacji, w sytuacjach wymagających udzielenia wsparcia, z przychodniami i placówkami udzielającymi świadczeń zdrowotnych; w ramach współpracy ze Schroniskiem w Henrykowie przyjętym jest, że w zaistniałej potrzebie schronisko przyjmuje nieposiadającą skierowania osobę bezdomną i informuje MOPS o tym fakcie; możliwość udzielania schronienia w Monar-Markot i w Schronisku

w Feliksowie ustalana jest telefonicznie; podmioty z terenu Sieradza, wspierające bezdomnych, dysponują wypracowanymi wspólnie na spotkaniach ustaleniami i numerami telefonów kontaktowych, w tym ze wskazanymi pracownikami MOPS w Sieradzu poza godzinami pracy; MOPS przygotowuje informacje o podmiotach, świadczących niezbędną pomoc i wsparcie, które w formie ulotek przekazywane są osobom bezdomnym przez patrole Policji lub Straży Miejskiej, ponadto wywieszane są w budynkach MOPS-u oraz na dworcach plakaty informujące o placówkach udzielających pomocy osobom potrzebującym; dzięki dobrej współpracy wielu podmiotów, nie było w okresie jesienno-zimowym na terenie miasta Sieradza tragicznych w skutkach zdarzeń z udziałem bezdomnych; bieżąca współpraca z przedszkolami polega przeważnie na wymianie informacji o konieczności udzielania niezbędnego wsparcia w formie posiłków; współpraca z Sieradzką Spółdzielnią Mieszkaniową oraz Przedsiębiorstwem Komunalnym oparta jest głównie o kontakty telefoniczne, dotyczące m.in. wymiany informacji nt. mieszkańców wymagających wsparcia; proszono księży z poszczególnych parafii o rozpropagowanie wśród wiernych organizowanego przez MOPS Pikniku Informacyjno-Promocyjnego.

W wyjaśnieniu Dyrektor MOPS wskazał również na porozumienie o współpracy ze Stowarzyszeniem Pomocy Rodzinie „Amicus”, któremu umową powierzono świadczenie usług opiekuńczych, porozumienia z Komendą Hufca ZHP ws. realizacji Nieobozowej Akcji Letniej, z Parafią Wszystkich Świętych w zakresie organizacji Rodzinnego Turnusu Wypoczynkowego, niesformalizowaną współpracę z Kościołem Chrześcijańskim „Jezus Żyje” (MOPS typuje uczestników spotkania choinkowego), porozumienia te, zdaniem Najwyższej Izby Kontroli, nie mają jednak na celu rozpoznania sytuacji społecznej osób wymagających wsparcia, a skierowane są do osób o rozpoznanej sytuacji społecznej.

(dowód: akta kontroli, str. 1287-1291)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

6.9.

Opis stanu
faktycznego

Działania podejmowane przez MOPS służące identyfikowaniu osób wymagających wsparcia upowszechniane są m. in. na stronie internetowej MOPS (informacje o realizowanych programach, piknikach informacyjno – promocyjnych itp.), poprzez lokalne media. Dyrektor MOPS wyjaśnił ponadto, że: działania takie upowszechniane są także podczas spotkań o charakterze informacyjno-promocyjnym, organizowanych przez MOPS oraz w czasie udziału w tego typu wydarzeniach organizowanych przez inne instytucje; dodatkowo wspólne szkolenia i konferencje, w których uczestniczą przedstawiciele różnych instytucji, w tym ośrodków pomocy społecznej, są okazją do wymiany informacji o realizowanych działaniach; wymiana informacji między ośrodkami pomocy społecznej i powiatowymi centrami pomocy rodzinie następuje również poprzez kontakt telefoniczny (nieudokumentowane) oraz w drodze korespondencji.

(dowód: akta kontroli, str. 1269-1270)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w badanym obszarze.

7. Skargi z zakresu identyfikowania i monitorowania sytuacji społecznej.

Opis stanu faktycznego

W okresie 2012-2014 (do 30 czerwca) działalność MOPS-u związana z identyfikowaniem i monitorowaniem sytuacji społecznej nie była przedmiotem skarg ani interwencji parlamentarzystów, złożonych do MOPS-u lub do Prezydenta Miasta Sieradza.

W ww. okresie do MOPS-u wpłynęło 12 skarg, które dotyczyły: zbyt długiego okresu rozpatrywania wniosków, ujawnienia informacji osobom trzecim, niedostatecznej skali udzielonej pomocy, uchybień w realizacji programu z EFS „Uwierzyć w siebie – pierwszy krok do przełamania bierności i zdobycia zatrudnienia”, niewłaściwego działania pracowników socjalnych, niewłaściwego załatwienia sprawy przez Dział Świadczeń Rodzinnych, niewłaściwego doręczenia korespondencji. Po przeprowadzeniu w każdym przypadku postępowania wyjaśniającego uznano za zasadną jedną skargę i jedną za częściowo zasadną; przedmiotem tych skarg było zbyt długie załatwianie spraw. Dyrektor przeprowadził rozmowy dyscyplinujące z odpowiedzialnymi pracownikami. W każdym przypadku udzielono pisemnej odpowiedzi osobie, która wniosła skargę.

W ww. okresie Rada Miejska w Sieradzu rozpatrzyła dwie skargi na działalność Dyrektora MOPS-u; obie uznała za bezzasadne.

(dowód: akta kontroli, str. 406-410)

Ocena cząstkowa

W związku z niewystąpieniem skarg na działalność z zakresu identyfikowania i monitorowania sytuacji społecznej, odstąpiono od dokonywania oceny w tym obszarze.

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹³, wnosi o:

1. Podjęcie działań, zgodnie z art. 43 ust. 10 ustawy, w celu uchwalenia przez Radę Miejską wysokości oraz szczegółowych warunków i trybu przyznawania i zwrotu zasiłku celowego na ekonomiczne usamodzielnienie.
2. Upowszechnianie na stronie BIP pełnej i aktualnej informacji o wszystkich świadczonych usługach z zakresu pomocy społecznej, zgodnie z przepisem art. 6 ust. 1 pkt 2 lit. c i pkt 3 lit. d ustawy o dostępie do informacji publicznej.
3. Wystąpienie do PUP z inicjatywą zawarcia porozumienia, o którym mowa w art. 50 ust. 2 i 3 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

¹³ Dz.U. z 2012 r., poz.82 ze zmianami

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Łodzi.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Łódź, dnia 30 września 2014 r.

Kontroler/Kontrolerzy
Piotr Rydygier
Główny Specjalista
Kontroli Państwowej

.....
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Łodzi

Dyrektor
Przemysław Szewczyk

.....
podpis

